

RAZISKOVALNA NALOGA

Osnovna šola Vojnik

DRUŽINSKI ZAKONIK – NOČNA MORA ISTOSPOLNIH PARTNERJEV?

**Analiza mnenja slovenske javnosti o istospolnih
partnerjih in Družinskem zakoniku**

Sociologija

Mentorica :

Simona Šarlah, prof.

Avtorici : Naja Pliberšek, 1997

Eva Vrhovnik, 1997

Lektorica :

Amalija Kožuh

Vojnik, 2012

KAZALO VSEBINE

1	UVOD	5
2	TEORETIČNI DEL	7
	2.1 Kaj je Družinski zakonik?.....	7
	2.1.1 Kje Družinski zakonik opredeljuje družino in istospolno družino?.....	8
	2.2 Pobude civilne iniciative.....	10
	2.2.1 Kateri so predlagani amandmaji Civilne iniciative?.....	14
	2.2.2 Mnenje nekaterih strokovnjakov, ki so proti Družinskemu zakoniku.....	15
	2.2.3 Mnenje Cerkve.....	16
	2.3 Kaj pravijo zagovorniki sprejetega Družinskega zakonika?.....	17
	2.4 Zgodbe mame homoseksualnega otroka.....	18
	2.5 Pogovor z istospolno družino – Majo in Jernejo.....	19
3	EMPIRIČNI DEL	21
	3.1 Predmet raziskave.....	21
	3.2 Cilj raziskave.....	21
	3.3 Metoda dela.....	21
	3.3.1 Opis vprašalnika za odrasle.....	22
	3.3.2 Opis vprašalnika za otroke.....	23
	3.3.3 Izvajanje anketiranja.....	25
	3.3.4 Opis vzorca.....	25
4	ANALIZA REZULTATOV	28
	ODRASLI	28
	OTROCI MED 13. IN 15. LETOM STAROSTI	34

5	RAZPRAVA	43
6	ZAKLJUČEK	46
7	SEZNAM LITERATURE	48
8	PRILOGE	50
	8.1 Anketa za otroke.....	50
	8.2 Anketa za odrasle.....	53

KAZALO TABEL

Tabela 1: Starost anketiranih otrok.....	26
Tabela 2: Kako bi se odločili, če bi se udeležili referendumu o Družinskem zakoniku?.....	31
Tabela 3: Mnenje o istospolno usmerjenih partnerjih.....	33
Tabela 4: S kom se pogovarjate o istospolnih partnerjih?.....	36
Tabela 5: Mnenje otrok o istospolno usmerjenih partnerjih.....	37
Tabela 6: Ali meniš, da bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli drugače sprejet?.....	39

KAZALO SLIK

Slika 1: Pobuda Civilne iniciative za zbiranje podpisov za »družinski referendum«	12
Slika 2: Maja in Jerneja z Venom	20

KAZALO GRAFOV

Graf 1: Spol anketiranih otrok.....	25
Graf 2: Spol anketiranih odraslih oseb.....	26
Graf 3: Starost anketiranih odraslih oseb.....	26
Graf 4: Izobrazba anketiranih odraslih oseb.....	27
Graf 5: Ali veste, kaj je Družinski zakonik?.....	28
Graf 6: Ali se strinjate z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka?.....	29
Graf 7: Ali se strinjate z zakonom, lahko istospolni partnerjih pod določenimi pogoji posvojijo otroka? Primerjava: moški in ženski spol.....	29
Graf 8: Ali se boste udeležili referenduma o Družinskem zakoniku?.....	30
Graf 9: Primerjava med nižje in višje izobraženimi odraslimi anketiranimi osebami (Kako boste glasovali na referendumu?)..	32
Graf 10: Ali veš kaj je Družinski zakonik?.....	34
Graf 11: Primerjava med odraslimi in otroki (Ali veste, kaj je Družinski zakonik?).....	35
Graf 12: Ali se strinjaš zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka?.....	35
Graf 13: Primerjava mnenj o homoseksualcih med otroki in odraslimi..	38
Graf 14: Primerjava odrasli danes in v devetdesetih o stikih, ki bi jih brez težav imeli s homoseksualci	40
Graf 15: Primerjava med otroki, odraslimi (leta 2012) in raziskavo 2000: Koga si ne bi želeli imeti za soseda?.....	41

ZAHVALA

Da je najina raziskovalna naloga sploh lahko nastala se zahvaljujemo Osnovni šoli Vojnik, ki nama je to omogočila.

Posebno zahvalo si zasluži mentorica Simona Šarlah, ki naju je usmerjala in dajala različne informacije ter napotke. Zahvaljujemo se ji za strpnost in pomoč pri celotni izvedbi.

Zahvalile bi se radi Amaliji Kožuh, ki je lektorirala najino raziskovalno nalogo, Juretu Uraniču, ki je poskrbel za oblikovni izgled le-te in Gregorju Rojcu za preveden povzetek v angleščino.

Zahvala gre tudi Nataši Voršič in Teodori Glušič Terbovc, ki sta nama pomagali pri raziskovanju.

Zahvaljujemo se učencem in učiteljem OŠ Vojnik ter drugim za izpolnitev vprašalnikov in najinim staršem, ki so naju ves čas spodbujali.

Osnovna šola Vojnik

Prušnikova 14

3212 Vojnik

Naslov raziskovalne naloge: DRUŽINSKI ZAKONIK – NOČNA MORA ISTOSPOLNIH PARTNERJEV? Analiza mnenja slovenske javnosti o istospolnih partnerjih in Družinskem zakoniku

Področje: sociologija

Avtorici: Naja Pliberšek

Eva Vrhovnik

Mentorica: Simona Šarlah

Homoseksualnost je istospolna spolna usmerjenost. »Homoseksualnost« je sestavljena iz grške besede »homos«, ki pomeni enak, isti, in latinskega korena »sex«. Homoseksualci so osebe s spolno usmeritvijo k istemu spolu. Delimo jih na lezbijke (ženski pari) in geje (moški pari).

Namen raziskovalne naloge je bil ugotoviti, kako so mladi in odrasli strpni do homoseksualcev, kajti ljudje jih sprejemajo na različne načine: od popolnega sprejemanja do načrtnega zatiranja in preganjanja. V raziskovalno nalogo smo želeli vključiti čim več informacij, ki so zanimive za širšo javnost. Do želenih informacij smo prišli z anonimnim anketiranjem sošolcev ter odraslih. Raziskovalna naloga je nastala na podlagi zanimanja o istospolnih družinah. Poudarek smo naredili predvsem na tem, kako jih sprejemajo drugi, ali smejo istospolni pari posvojiti otroka ... V raziskovalno nalogo smo vključili 2 raziskavi - iz 90. let (Mirjana Nastran Ule) in iz leta 2000 (Vlado Mihelj), zgodbo mame homoseksualnega otroka ter pogovor z istospolno družino. Ugotovili smo, da večina mladih in odraslih ve, kaj je Družinski zakonik, ampak ne poznajo skoraj nobene istospolne osebe. Ovržemo lahko predvidevanje, da je več kot 50 % odraslih proti zakonu, ki dovoljuje posvojitev otroka istospolnim partnerjem pod določenimi pogoji, ki so zapisani v Družinskem zakoniku. Potrdimo lahko predvidevanje, da je več kot 50 % učencev proti posvojitvi otroka s strani istospolnih partnerjev. Glede na pridobljene rezultate lahko rečemo, da smo z rezultati dosegli tisto, kar je bil naš namen.

Upamo, da smo z raziskovalno nalogo vsaj malo pripomogli k ozaveščenju ljudi, da sta drugačnost in nevsakdanjost nekaj, kar lahko življenje na tem svetu zgolj popestri in naredi lepšega, strpnejšega in ne škoduje večini oziroma nanjo ne vpliva negativno.

Title: FAMILY CODE – THE NIGHTMARE OF THE HOMOSEXUAL PARTNERS

The analysis of Slovene public opinion concerning homosexual partners and the Family Code.

Field: Sociology

Students: Naja Pliberšek

Eva Vrhovnik

Mentor: Simona Šarlah

Summary

Homosexuality is romantic or sexual attraction or behavior between members of the same sex or gender. The word homosexual is a Greek and Latin hybrid with the first element derived from Greek word "homos", meaning the same, and Latin word stem "sex". Homosexuals are the people attracted to the members of the same sex and they fall into two categories: lesbians (female couples), gay (male couples).

The main purpose of our research was to find out how tolerant the young and the grown ups are towards homosexuals, because people have different level of tolerance towards homosexuals. Some accept homosexuality completely, whereas others try to methodically suppress and persecute it. We tried to include the data that is interesting for the general public. We gathered the data through anonymous questionnaires that were answered by teenagers and adults. The main focus of our research was on families with homosexual parents. We wanted to see how people feel about these families, whether they accept them or not and what is people's stance concerning adoptions when it comes to families with homosexual partners. We also included two other researches, one from the nineties (Mirjana Nastran Ule) and the other from the year 2000 (Vlado Miheljak). We also included a story of a mother with a homosexual child and an interview with a family with homosexual partners. We found out that most of the people (teenagers or adults) know what Family Code is, but most of them do not know any homosexual people personally. We disproved that more than 50% of adults oppose the Family Code, which allows the families with homosexual partners to adopt children under certain terms that are defined in the Family Code. We can confirm our prediction that more than 50% of teenagers oppose the previously mentioned adoptions. We can honestly say that we have reached our purpose.

We hope that our research has contributed towards people's awareness that variety and diversity make life more interesting and nicer and they do not harm or negatively influence the majority.

UVOD

Za raziskovalno nalogo smo se odločili, ker je tema trenutno zelo aktualna. Zanimalo pa nas je predvsem, kakšno mnenje imajo odrasli in otroci o istospolno usmerjenih osebah, če poznajo kakšnega homoseksualca in kako strpni so do njih. Za vzorec smo si izbrali učence 8. in 9. razreda naše šole in odrasle osebe, ki pa niso bile nujno njihovi starši.

Raziskovalna naloga je sestavljena iz teoretičnega in empiričnega dela. Že na začetku smo se srečali s problemom, saj je v obliki knjižnega gradiva zelo malo literature, zato smo morali večino podatkov poiskati na internetu. V teoretičnem delu smo najprej opisali, kaj sploh je Družinski zakonik in kako leta opredeljuje družino. Nato smo opisali pobude Civilne iniciative, predlagane amandmaje Civilne iniciative, mnenje Cerkve ter mnenja znanih strokovnjakov. Na koncu teoretičnega dela smo predstavili pogovor z istospolno družino.

Na začetku empiričnega dela smo sestavili vprašalnik, s katerim smo poskušali potrditi ali ovreči zastavljene hipoteze. Najprej smo postavili vprašanje, ali vedo, kaj je Družinski zakonik. Potem nas je zanimalo, ali se strinjajo z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Zanimalo nas je tudi, ali se bodo odrasli udeležili referendumu, ki bo meseca marca, če poznajo kakšnega homoseksualca, kakšno je njihovo mnenje o le-teh in kakšne odnose bi lahko imeli z istospolno usmerjenimi osebami.

Vprašalnike smo razdelili med 124 otrok in 118 odraslih oseb. Vprašalnik je bil popolnoma anonimen, zaprtega tipa. Vse dobljene rezultate smo analizirali. S pomočjo računalnika smo oblikovali tabele in grafe. S tem pa smo tudi ovrgli oziroma potrdili naše hipoteze.

NAŠE HIPOTEZE:

H1: Menimo, da 60 % učencev ne ve, kaj je družinski zakonik oziroma zanj še niso slišali.

H2: Menimo, da je več kot 40 % učencev strpnih do homoseksualcev in jih sprejemajo kot del življenja.

H3: Predvidevamo, da je 50 % učencev proti posvojitvi otroka s strani istospolnih partnerjev, pod določenimi pogoji.

H4: Predvidevamo, da več kot polovica učencev meni, da bi otroka istospolnih partnerjev družba težje sprejela medse in ga izolirala iz družbe.

H5: Menimo, da se tretjina otrok o homoseksualnosti več pogovarja doma, s starši in ostalo družino kot s prijatelji. O tem precej berejo in poslušajo tudi v medijih (tretjina vseh vprašanih).

H6: Menimo, da je več kot 50 % odraslih proti zakonu, ki dovoljuje posvojitvev otroka istospolnim partnerjem pod določenimi pogoji, ki so zapisani v Družinskem zakoniku. Pri tem predvidevamo, da so ženske strpnejše od moških.

H7: Referenduma o Družinskem zakoniku se bo udeležilo manj kot polovica polnoletnih vprašanih oseb.

H8: Po mnenju vprašanih odraslih oseb bo večina volivcev proti Družinskemu zakoniku, pri čemer izstopajo tisti, ki so bolj izobraženi (imajo končano višjo, visoko šolo, fakulteto oziroma magisterij), saj menimo, da so le-ti strpnejši od manj izobraženih.

H9: Predvidevamo, da so odrasle osebe strpnejše do homoseksualcev kot otroci, enako strpni pa so oboji do narkomanov.

2 TEORETIČNI DEL

2.1 Kaj je Družinski zakonik?

Družinski zakonik je zbirka vseh predpisov, ki se navezujejo tako ali drugače na družino. V njem so zapisana vsa pravila posvojitve, rejništva, skrbništva, otrokove pravice, zakonske zveze, zunajzakonske skupnosti, razmerja med starši in otroki, partnerske in zunajpartnerske skupnosti in oblike pomoči države pri težavah partnerskega in družinskega življenja ter preživljanja (http://www.mdds.gov.si/si/delovna_podrocja/druzina/zakonska_zveza_in_dr_zinska_razmerja/druzinski_zakonik1/, 27. 12. 2011, 16.05). Družinski zakonik je imel burno preteklost, saj so ga skoraj sprejeli, potem odložili in nato so ga 16. 06. 2011 s 43 glasovi za in 38 glasovi proti sprejeli (<http://www.rtvsl.si/slovenija/drzavni-zbor-sprejel-druzinski-zakonik/259944>, 27. 12. 2011, 16.55). Ministrstvo za delo, družino in socialne zadeve je skupaj z Ministrstvom za pravosodje pripravilo predlog Družinskega zakonika in ga 18. 10. 2009 dalo v javno razpravo do 31. 10. 2009. Vse se je začelo 18. 10. 2009. Vsak državljan je imel možnost napisati svoje mnenje, pritožbo ali komentar. Novi Družinski zakonik v ospredje postavlja predvsem otroka, njegove pravice določa enako, ne glede na to, ali živi pri obeh starših, samo enem staršu, pri istospolnih starših ali pa celo pri rejniških starših. Celoten Družinski zakonik obsega 265 strani, na internetu pa lahko najdemo tudi krajše različice in povzetke (www.sodeluj.net/druzinski-zakonik/domov.html, 27. 12. 2011, 17.30). V Družinskem zakoniku je precej odločb o istospolnih družinah.

Družinski zakonik omogoča tudi istospolnima partnerjema, da imata možnost zasnovanja družine s posvojitvijo. V zvezi s tem predlagajo, da začnejo istospolne partnerje vključevati in tudi obravnavati kot navadne pare, ki želijo posvojiti otroka. Resolucija evropskega parlamenta pa poziva vse države članice, da nehajo preganjati istospolne partnerje in jim dovolijo ter omogočijo normalno življenje, in možnosti do posvojitve.

2.1.1 Kje Družinski zakonik opredeljuje družino in istospolno družino?

Družinski zakonik govori o definiciji družine, ki določa, da je »družina življenjska skupnost z enim ali obema od staršev ali z drugo odraslo osebo, če ta skrbi za otroka in ima po tem zakoniku do otroka določene obveznosti in pravice« (Družinski zakonik, 2. člen). V drugem odstavku 2. člena še določa, da »Zaradi koristi otrok uživa družina posebno varstvo družine« (Družinski zakonik, 2. člen). Družinski zakonik torej v ospredje postavlja otroka. Vsi otroci morajo imeti enake pravice ne glede na spol, socialni položaj oziroma ne glede na to, če živijo v družini samo z očetom ali samo z mamo. Pri tem država nudi družinam posebno varstvo, socialno pomoč, subvencionira varstvo otrok v vrtcih, pomoč pri šolanju ...

5. člen Družinskega zakonika govori o partnerskih skupnostih. Določa, da je to »življenjska skupnost dveh žensk ali dveh moških, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik ter, da ima taka skupnost enake pravne posledice, kot jih ima zakonska zveza, razen če zakon določa drugače« (Družinski zakonik, 5. člen). V mnenju Vlade k Predlogu spremembe Zakona o registraciji istospolne partnerske skupnosti, z dne 08. 01. 2010, lahko preberemo, da je Ustavno sodišče navedlo, da je »registrirana partnerska skupnost razmerje, ki je po svoji vsebini podobno zakonski zvezi ali zunajzakonski skupnosti. Tudi za to skupnost je bistvena značilnost stabilna povezanost dveh oseb, ki sta si blizu, si medsebojno pomagata in se podpirata« (http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12576A800293458&db=kon_zak&mandat=VI&tip=doc, 7. 1. 2012, 21.33). Družinski zakonik zveze med istospolnimi partnerji ne le priznava, ampak jim daje tudi določene pravice in dolžnosti. Poleg tega v mnenju preberemo, da je spolna usmerjenost »nedvomno ena izmed osebnih okoliščin iz prvega odstavka 14. člena ustave. Gre namreč za osebno lastnost, ki pomembno opredeljuje posameznika /.../ Spolno usmerjenost kot okoliščino, na podlagi katere je razlikovanje prepovedano, pojmuje tudi Evropsko sodišče za človekove pravice /.../ v 14. členu Evropske konvencije o človekovih pravicah« (ibidem).

6. člen Družinskega zakonika govori o zunajpartnerski skupnosti. Določa, da je to »dalj časa trajajoča življenjska skupnost dveh žensk ali dveh moških, ki nista sklenila partnerske skupnosti /.../ Taka skupnost med njima ima enake pravne posledice po tem zakoniku, kakor če bi sklenila partnersko skupnost« (Družinski zakonik, 6. člen). Iz tega izhaja, da ima zunajpartnerska skupnost formalno enak položaj kot zunajzakonska skupnost.

21. člen Družinskega zakonika govori o pogojih za obstoj zakonske zveze. Določa da, se lahko poročita le osebi različnega spola, da morata osebi podati svoje soglasje o tem, da želita skleniti zakonsko zvezo in podati tudi svojo izjavo ob prisotnosti vsaj enega državnega organa.

217. člen Družinskega zakonika govori o posvojitvi. Istospolna partnerja ne moreta skupaj posvojiti otroka, lahko pa partner posvoji otroka drugega partnerja, ki je biološki starš. Le izjemoma lahko otroka posvoji ena oseba, če ni v vezi in če je to v korist otroka, kot določa tretji odstavek 217. člena. Vlada meni, da razlike med zakonsko zvezo in (istospolno) partnersko skupnostjo ne smejo temeljiti na osebni okoliščini - spolni usmerjenosti (http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C_12565D400354E68C12576A800293458&db=kon_zak&mandat=VI&tip=doc, 8. 1. 2012, 12.42). Razlog za možnost posvojitve otroka svojega istospolnega partnerja je načelo največje koristi otroka.

222. člen Družinskega zakonika govori o pogojih posvojitve. Otroka se lahko posvoji le, če se biološki starši strinjajo, če so otrokovi starši neznani ali če že leto dni ni znano njihovo prebivališče, če center za socialno delo ugotovi, da bi bilo to v korist otroka in ne nazadnje še, če otrok nima več živih staršev.

226. člen Družinskega zakonika pa govori o vpisu in dostopu do osebnih podatkov bioloških staršev in posvojenca. Prvi odstavek dovoljuje, da se v matični register otrokov posvojitelj vpiše kot posvojenčev starš, in skrbi zanj, je njegov zakoniti zastopnik. Drugi odstavek določa, da »posvojenec nima pravice do seznanitve z osebnimi podatki svojih bioloških staršev, prav tako pa tudi njegovi biološki starši nimajo pravice do seznanitve o podatkih otroka,

ki so ga dali v posvojitve. Seznanitev s temi podatki je možna le, ko otrok dopolni 15 let in lahko sam poda soglasje ali pa v primeru, ko to želi njegov zakoniti zastopnik. Soglasje pridobi center za socialno delo na pobudo posvojenca ali bioloških staršev« (Družinski zakonik, 226. člen, drugi odstavek). To pomeni, da otrok načeloma ne izve podatkov o svojih bioloških starših, ker so ga ti dali v posvojitve in se mu odpovedali. Vsa odgovornost za otroka pa je prenesena na njegove nove zakonite zastopnike, ki zanj tudi skrbijo. Drugi odstavek določa, da načeloma niti posvojenec, niti biološki starši nimajo pravice do seznanitve s podatki drug o drugemu. Seznanitev s temi podatki je možna le, če tisti na katerega se nanaša podatek, s tem soglaša. Tretji odstavek pa določa, da »ne glede na določbo prejšnjega odstavka lahko posvojenec ali njegovi zakoniti zastopniki zahtevajo od centra za socialno delo podatke o zdravstvenem stanju bioloških staršev. V tem primeru, se morajo pozanimati o zdravstvenem stanju bioloških staršev in jih v anonimni obliki poslati posvojencu« (Družinski zakonik, 226. člen, tretji odstavek). To pomeni, da kadarkoli bi posvojenca ali njegove zakonite zastopnike zanimalo zdravstveno stanje posvojenčevih bioloških staršev, bi moral center za socialno delo le-te podatke otroku ali njegovemu zakonitemu zastopniku v anonimni obliki poslati. V četrtem odstavku pa je še določeno, da »določba drugega in tretjega odstavka tega člena ne velja v primeru posvojitve otroka zakonca, zunajzakonskega partnerja, partnerja partnerske skupnosti ali partnerja zunajpartnerske skupnosti« (Družinski zakonik, 226. člen, četrti odstavek). Če pojasnimo, to pomeni, da drugi in tretji odstavek tega člena ne veljata v primeru posvojitve otroka zakonca.

2.2 Pobude civilne iniciative

Ves čas nastajanja in sprejemanja Družinskega zakonika so se v javnosti pojavljali vse bolj glasni nasprotniki le-tega in po njegovem sprejetju, dne 16. 6. 2011, se je Civilna iniciativa za družino in pravice otrok¹ zavzemala za

¹ Civilna iniciativa za družino in pravice otrok je neprofitna organizacija, ki je nastala ob javni predstavitvi predloga Družinskega zakonika in z namenom obveščanja, posredovanja informacij in

razpis t.i. »družinskega referendum«. Na portalu 24kul.si so predstavili svoje predloge, mnenja in pobude za oddajo podpisov državljanov in državljanek Republike Slovenije za »družinski referendum«. Zbiranje podpisov se je začelo takoj po sprejemu, potem je bilo prekinjeno do odločbe Ustavnega sodišča, 3. januarja 2012, ko je Ustavno sodišče dovolilo razpis referendum, pa se je zbiranje podpisov nadaljevalo. Podpise so začeli zbirati na upravnih enotah oziroma krajevnih uradih, po internetu z bančnim certifikatom, v bolnišnicah, domovih za starejše občane, v zavodih, na slovenskih ambasadah v primeru bivanja v tujini ... (<http://www.24kul.si/>, 5. 1. 2012, 23.16). Dovolj podpisov za vlogo za referendum (nekaj preko 43000) jim je uspelo zbrati v drugi polovici januarja 2012. Člani civilne iniciative so nato podpise pripravili za oddajo v Državni zbor, ki pa mora v roku enega tedna razpisati izredno sejo Državnega zbora, na kateri morajo poslanci določiti dan razpisa referendum in dan referendum (ibidem, 22. 1. 2012, 20.21).

Eden glavnih pobudnikov »družinskega referendum«, Aleš Primc o istospolnih partnerjih meni, da se istospolni partnerji niso sprijaznili s svojo drugačnostjo: »Njihovo postavljanje zahtev po izenačitvi istospolnih zvez in družine kaže na to, da se očitno sami niso sprijaznili s svojo drugačnostjo in niso našli svojega lastnega mesta v družbi, zato predlagam, da več delajo na tem področju in naj s svojimi zahtevami po izenačitvi nečesa, kar nikoli ne bo moglo biti enako, ne ogrožajo temeljev družbe« (<http://24ur.com/novice/slovenija/homofoben-zakonodajalec.html>, 5. 1. 2012, 23.57).

Civilna iniciativa in Zavod za družino in kulturo življenja poskušata odgovarjati tudi na pomisleke državljanov in državljanek, ki se še niso dokončno odločili, če bodo v primeru »družinskega referendum« glasovali za ali proti Družinskemu zakoniku oziroma jim očitajo, da je Civilna iniciativa pri svojih pobudah diskriminatorna. Na vprašanje enostarševskih družin (sprašujejo, če so v njihovih očeh le-ti kaj manj vredni kot tradicionalne družine), odgovarjajo da vlada v Družinskem zakoniku nič ne naredi za samske moške in ženske

oziroma jih sploh ne priznava, Civilna iniciativa pa združuje ljudi, ki cenijo vrednoto družine. Poudarjajo tudi, da si pari, ki so se ločili in imajo otroke, tega niso sami želeli. Zato dajejo posebno priznanje staršem, ki sami skrbijo za otroke, vendar se niso razvezali od partnerja po lastni krivdi (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 16.50).

**ZA DRUŽINSKI REFERENDUM!
SEVEDA, Z VESELJEM!**

SPOŠTUJEMO mame in očete in smo jim **HVALEŽNI**.
Družinski zakonik NE izhaja iz spoštovanja do mame in očeta, ampak iz tega, da mama in oče sploh nista potrebna.

NAJVEČJA OTROKOVA KORIST je, da ima skrbna in ljubeča mama in očeta.
Družinski zakonik otroku NE priznava te največje koristi zanj.

ŽENSKA IN MOŠKI tvorita naravno skupnost, v kateri se otrok rodi in ki je najboljša za njegov razvoj in vzgojo.
Družinski zakonik NE spoštuje dejstva, da mama in oče otroku po naravni poti podarita življenje ter da se dopolnjujeta pri vzgoji otroka.
Družinski zakonik odpira vrata umetnim oploditvam za lezbične skupnosti in t. i. nadomestnemu materinstvu (najem ženske za donositev otroka) za moške istospolne skupnosti. Lezbička je lahko dobra mama in homoseksualec dober oče, ne moreta pa dve lezbički nadomestiti očeta in dva homoseksualca matere.

ŽIVETI HOČEMO v državi, ki bo reševala socialne stiske družin, otrok, invalidov in ostarelih, ne pa jim povzročala dodatne težave.
Namesto, da bi se oblast ukvarjala z reševanjem hude socialne in gospodarske krize, se je raje odločila razvrednotiti družino in življenjsko skupnost žene in moža, poštenje, delo, solidarnost in druge vrednote.

ŠOLE naj vzgajajo mlade za **ODGOVORNO STARŠEVSTVO**.
Družinski zakonik šolska vrata odpira ideologiji, ki trdi, da moški in ženski spol ne obstajata, da naj si otroci spol določijo sami, spodbuja k eksperimentiranju s spolno usmerjenostjo ter zagovarja stališče, da otrok ne potrebuje matere in očeta.

ZA PRAVIČNO DEDOVANJE.
Družinski zakonik z uvedbo zunajpartnerskih istospolnih skupnosti omogoča zlorabe postopkov dedovanja pri osebah, ki živijo v domovih za ostarele, študentskih domovih oz. povsod, kjer praviloma skupaj živijo ljudje istega spola.

**ODDAJMO PODPIS ZA DRUŽINSKI REFERENDUM
med 3. in 6. januarjem 2012.**

Podpise bomo oddali na upravnih enotah oz. krajevnih uradih ali preko interneta z bančnim certifikatom - info www.24KUL.si.

Slika 1: Pobuda Civilne iniciative za zbiranje podpisov za »družinski referendum« (http://www.24kul.si/dokumenti/Upravne_enote/Za_druzinski_referendum_Seveda_z_veseljem.jpg, 5. 1. 2012, 23.18).

Nekateri državljani in državljanke menijo, da bodo istospolni partnerji z Družinskim zakonikom kvečjemu dobili določene pravice, pri tem pa tradicionalni družini ne bodo škodili. Civilna iniciativa na to odgovarja s tem,

da Slovenci nikoli nismo poznali istospolnih porok in prav tako ni v nobenem mednarodnem dokumentu zapisano, da mora Slovenija uzakoniti istospolne poroke. Velika večina evropskih držav je že sprejela Zakon o registriranem partnerstvu (Nemčija, Francija, Švedska, Nizozemska, Velika Britanija, Švica ...), medtem ko Italija, Luksemburg, Grčija in še nekatere druge države nimajo pravno urejenega tega področja. Pravica homoseksualnih partnerjev ni pomembnejša od temeljne pravice otroka do matere in očeta, zato nobeno sodišče ne sme s sodno odločbo obsoditi otroka na življenje v skupnosti, kjer ne bo imel matere oz. očeta (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 16.55).

Državljeni so dejali, da je v družinah veliko alkohola in krize, da naj raje otroke posvajajo istospolni. Civilna iniciativa pravi, da je nepošteno na eni strani idealizirati homoseksualne skupnosti, istočasno pa »kriminalizirati« tradicionalne družine, kajti raziskave kažejo nasprotno. Namreč istospolne skupnosti se prej ločijo, se pogosteje soočajo z nasiljem, spolno prenosljivimi boleznimi itd. »Ali ni zanimivo, da je v Sloveniji, v vseh evropskih državah in v ZDA istospolno usmerjenim moškim prepovedano darovanje krvi in organov?« (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 17.00). Pravijo, da je razlog za to njihov tvegan življenjski slog. Otroci v takšnih skupnostih se bodo prej srečali z obolelimi osebami in izgubo enega ali celo obeh skrbnikov. Zagovorniki spornega Družinskega zakonika so očitali Civilni iniciativi: »Vi ste homofobni in nestrpni do drugačnih. Širite predsodke med ljudmi« (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 17.08). Civilna iniciativa pa je zavrnila, da je res ravno nasprotno. Javno zagovarjanje pravice otroka do matere in očeta ni nikakršna nestrpnost, ampak zavzemanje za temeljne pravice otroka. Dejali so še, da v Civilni iniciativi ne boste našli niti enega dejanja nestrpnosti (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 17.10).

Kot zadnje so zagovorniki dejali še, da bi bilo potrebno otroke v osnovnih in srednjih šolah seznaniti s tem, da obstaja več spolnih usmerjenosti. Tako bodo lahko tudi bolj tolerantni. Civilna iniciativa odgovarja, da bo dal sporni Družinski zakonik pravno osnovo za ideološko spremembo šolskih programov. »Nihče nima pravice v osnovnih in srednjih šolah, pod krinko poučevanja o človekovih pravicah, otroke prepričevati, da moški in ženski spol v naravi ne

obstajata« (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 17.15). Prav tako se otroke v najboljčutiljivejših letih ne sme spodbujati, da si sami izbirajo svoj spol, ga menjavajo in eksperimentirajo s svojo spolno usmerjenostjo (<http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>, 10. 1. 2012, 17.18).

2.2.1 Kateri so predlagani amandmaji Civilne iniciative?

Civilna iniciativa ter Zavod KUL² sta oblikovala predloge amandmajev k Družinskemu zakoniku, ki naj bi ga naredili sprejemljivega za širše prebivalstvo. Zavzemajo se za vnos sprememb v predlog Družinskega zakonika, ki so ga sprejeli 16. junija 2011. V 2. členu Družinskega zakonika piše, da je »družina življenjska skupnost z enim ali dvema od staršev ali z drugo odraslo osebo, če le-ta skrbi za otroka in ima po zakoniku do otroka pravice in obveznosti« (Družinski zakonik, 2. člen). Zaradi koristi otroka uživa družina posebno varstvo države. Civilna iniciativa pa predlaga, da se besedilo v predlogu Družinskega zakonika nadomesti z besedilom: »Družina je življenjska skupnost staršev in otrok, ki zaradi koristi otrok uživa posebno varstvo države« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 7. 1. 2012, 17.26).

3. člen Družinskega zakonika določa, da je »zakonska zveza življenjska skupnost dveh spolov, torej moškega in ženske, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje zveze ureja ta zakonik« (Družinski zakonik, 3. člen). Predlagajo, da se besedilo zamenja z besedilom: »(1) Zakonska zveza je življenjska skupnost ženske in moškega, katere sklenitev, pravne posledice in prenehanje ureja ta zakonik. (2) Pomen zakonske zveze je v zasnovanju družine« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 7. 1. 2012, 17.38). V prvem odstavku 4. člena je zapisano, da je »zunajzakonska skupnost življenjska skupnost moškega in ženske, ki nista sklenila zakonske zveze, in ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza neveljavna, ter sta svojo svobodno voljo po skupnem življenju s podpisom izrazila pred državnim organom, ali pa se jima v času trajanja življenjske skupnosti rodi otrok« (Družinski zakonik, 4. člen). Predlagajo, da bi se besedilo „dveh oseb“ nadomestilo z besedilom

² Zavod KUL je Zavod za družino in kulturo življenja.

„moškega in ženske”, in ta določba bi se potem glasil tako: »Zunajzakonska skupnost je dalj časa trajajoča življenjska skupnost ženske in moškega, ki nista sklenila zakonske zveze, vendar pa ni razlogov, zaradi katerih bi bila zakonska zveza med njima neveljavna« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 7. 1. 2012, 19.19).

Civilna iniciativa predlaga, da se obstoječi 6. člen Družinskega zakonika v celoti zamenja s: »Starši imajo pravico in dolžnost, da z neposredno skrbjo, s svojim delom in dejavnostjo zagotavljajo uspešen telesni in duševni razvoj svojih otrok« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 8. 1. 2012, 11.48). V drugem odstavku bi naj pisalo: »Zaradi zdrave rasti, skladnega osebnostnega razvoja in usposobitve za samostojno življenje in delo imajo starši pravice in dolžnosti, da skrbijo za življenje, osebni razvoj, pravice in koristi mladoletnih otrok. Te pravice in dolžnosti sestavljajo starševsko skrb« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 8. 1. 2012, 11.58). In v zadnjem, tretjem odstavku predlagajo, da piše: »Starševska skrb pripada skupaj očetu in materi« (<http://www.24kul.si/?id=126&fmod=0>, 8. 1. 2012, 12.01).

2.2.2 Mnenja nekaterih strokovnjakov, ki so proti Družinskemu zakoniku

Slovenska antropologinja dr. Vesna Vuk Godina pravi, da z njene perspektive otrok ni pravica. Občutek ima, da razumevanje, da otrok ni pravica, zagovornikom istospolnih posvojitvev manjka. »...iz svoje izkušnje skrbi za odraščanje otroka, ki je, recimo, močno kulturno stigmatiziran, mislim, da je tisto..., kar pomeni biti odgovoren starš, to, da daš v resnici otrokove potrebe in otrokov dobrobit na prvo mesto« (<http://www.24kul.si/?id=178&fmod=0>, 6. 1. 2012, 21.20). Meni tudi, da zdaj v teh diskusijah o tem, kako je otrok pravica, človek nima ravno občutka, da gre za otrokove potrebe in dobrobit, ampak da gre za dobrobit tistih, ki so oz. naj bi bili starši. Povedala je tudi, da jo bodo zagovorniki pravice istospolnih parov do posvojitve otrok težko prepričali, da so ali bi bili njihovi odgovorni starši. »Odgovoren starš je oseba, ki dejansko zanemari svoje potrebe pa tudi svoje pravice, če hočete tudi svojo

dobrobit, zato da "spracticira" tisto rešitev, ki je za otroka najboljša« (<http://www.24kul.si/?id=178&fmod=0>, 6. 1. 2012, 21.32).

Priznani slovenski psiholog prof. dr. Janek Musek je mnenja, da morajo otroci imeti pravico do staršev obeh spolov. Pravi, da se v vseh človeških kulturah »družina pojmuje kot osnovna enota družbe, torej družba v malem, kar logično pomeni skupnost, v kateri sta združena dva temeljna segmenta vsake družbe, torej dve generaciji in dva spola. Samo to je lahko osnovna celica družbe, vse drugo, vključno z različnimi psihološkimi in sociološkimi akrobacijami, tega dejstva ne spremeni« (<http://www.24kul.si/?id=150&fmod=0>, 6. 1. 2012, 22.09). Dejal je še, da se vendar ne morejo otroci poročati s starši ali obratno, ne morejo se poročati med seboj in tudi ožji sorodniki ne morejo sklepati zakonskih zvez itd. S tem niso njihove človeške pravice nič manj vredne kot pa tiste pri homoseksualnih parih. Skupno življenje istospolnih partnerjev se da zakonsko urediti tako, da niso kršene nikakršne pravice (<http://www.24kul.si/?id=150&fmod=0>, 6. 1. 2012, 22.12).

2.2.3 Mnenje Cerkve

Knjiga »Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnim osebami«, ki je cerkveni dokument Nove serije 2, opisuje razna stališča v odnosih Cerkve do homoseksualcev, razumske utemeljitve, premisleke in sklepe. Nauk Cerkve pravi, da »Nobena ideologija ne more zbrisati iz človeškega spoznanja gotovosti, da obstaja zakonska zveza samo med dvema osebama različnega spola, da po medsebojni osebni podaritvi, ki je njima lastna in izključujoča, težita k občestvu njunih oseb. Tako se med seboj dopolnjujeta ter sodelujeta z Bogom pri nastajanju (rojevanju) in vzgoji novega življenja« (Valenčič, 2003: 4). To pomeni, da nas že od rojstva začnejo učiti, da je lahko ljubezenska zveza samo med moškim in žensko in veza med osebama istega spola ni mogoča. Samo tako je mogoče nastajanje in vzgajanje novih otrok. Premislek pravnega sklepa pa meni, da nastajajo novi rodovi le zato, ker poročeni zakonski pari (moški in ženska) opravljajo to

nalogo in s tem širijo rodove. Obravnavajo jih kot najvišji družbeni interes. Proti istospolnim parom so, ker se po njihovo na ta način ustavi nastajanje novih rodov (Valenčič, 2003: 11). Sklep, ki ga je papež Janez Pavel 2. potrdil 28. marca 2003, pa pravi, da »Cerkev uči, da spoštovanje homoseksualnih oseb ne sme na noben način privedi do odobravanja homoseksualnega vedenja ali do pravnega priznanja homoseksualnih zvez« (Valenčič, 2003: 13). Pravi tudi, da je obnašanje in posledično ustvarjanje nekega vzorca v sodobni družbi zamračitev temeljnih vrednot, ki pripadajo skupni dediščini človeštva. Na koncu pa še pove: »Cerkev mora braniti te vrednote v korist človeka in celotne družbe« (Valenčič, 2003: 13).

2.3 Kaj pravijo zagovorniki sprejetega Družinskega zakonika?

Slovenska novinarka Maja Lupša meni, da: »tudi zdaj, ko nekateri vročično nasprotujejo ureditvi pravic enakospolno usmerjenih, še nisem slišala, da bi Civilna iniciativa za pravice otrok nasprotovala dejstvu, da imajo lahko otroke psihopati, morilci, sadisti, nasilneži. Ne, ti se jim zdi primerni starši. Medtem ko se jim zdi manjšina le zaradi svoje spolne orientacije neprimerna« (http://www.primorske.si/Priloge/7--Val/Maja-Lupsa--Ti-otroci-bodo-tu-tudi--po-referendumu.aspx#.TwPhbqUvU8_facebook, 14. 1. 2012, 20.55). Zelo jo preseneča dejstvo, da psihopatom, morilcem ali celo alkoholikom dovolijo imeti otroka in so po njihovem mnenju celo bolj primerni kot istospolni par, ki je le spolno drugače usmerjen kot ostali. Zelo je presenečena, kako se ljudje odzovejo na to. Zelo pa je tudi začudena in ne razume, kako se ljudje obnašajo in mislijo, da čeprav so referendum odobrili, je že vse izgubljeno in ni vredno iti na referendum. »Po drugi strani pa tudi ne razumem, zakaj mislimo, da bo Družinski zakonik zanesljivo na referendumu padel. Zakaj pa ne bi šli enkrat glasovat tudi tisti, ki smo za? Zakaj gredo vedno organizirano na volišča tisti, ki so proti nečemu?« (http://www.primorske.si/Priloge/7--Val/Maja-Lupsa--Ti-otroci-bodo-tu-tudi--po-referendumu.aspx#.TwPhbqUvU8_facebook, 14. 1. 2012, 20.55). Zato poziva vse, ki so za, naj se udeležijo referendumu in povedo svoje mnenje.

Varuhinja človekovih pravic dr. Zdenka Čebašek-Travnik, ki je prav tako za Družinski zakonik, pa pravi, da ne more verjeti, kako so zbirali podpise za referendum o Družinskem zakoniku. Da je zbiranje podpisov temeljilo »predvsem na neresnicah in polresnicah, kar pomeni zavajanje morebitnih podpornikov referenduma in nikakor ni dobra popotnica za pričakovano predreferendumsko kampanjo« (http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042500618, 14. 1. 2012, 21.26). Zato varuhinja poziva vse, »ki so sodelovali pri zbiranju podpisov in ki bodo sodelovali v bližajoči se referendumski kampanji, da govorijo in pišejo le o tem, kar v resnici piše v Družinskem zakoniku, o katerega uveljavitvi se bomo volivci izrekli na referendumu« (http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042500618, 14. 1. 2012, 21.26). Poleg tega priporoča »vsem državljanom in državljanke, naj se sami prepričajo o vsebini zakonika in si poiščejo verodostojne informacije, ter jih poziva, naj bodo v razpravah z drugače mislečimi strpni in spoštljivi« (http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042500618, 14. 1. 2012, 21.26).

2.4 Zgodba mame homoseksualnega otroka

Maja Lupša je mama dveh otrok. Hčerke Ane in sina Matjaža, ki je homoseksualec. Pravi, da bodo otroci istospolnih partnerjev obstajali tudi po referendumu, le da se tega nihče ne zaveda. V intervjuju, ki ga povzemamo, je povedala, kako je biti mama homoseksualca, kako je to sprejela in se odzvala.

Pravi, da je ob novici, da je njen sin homoseksualec, jokala, misli pa, da bi vsi starši odreagirali enako. Sploh, če prihaja njihov otrok, ki je homoseksualec, iz tradicionalne družine. Pove tudi, da sploh ni niti malo sumila, da je njen sin homoseksualec, ker je bil stoodstotni odličnjak, ni je kakorkoli obremenjeval, skratka z njim je bilo življenje preprosto. Da je homoseksualec, ji je povedal sam za božič 1996. Še danes jo zelo prizadene, ko ljudje govorijo, da istospolni par ni zmožen vzgajati otroke. Kot vsi je tudi ona pomislila na to, da njen otrok ne bo mogel imeti otrok. A je ugotovila, da če bodo želeli imeti otroke, bodo pač odšli v drugo državo, ki jim to dovoljuje, jih tam posvojili in pripeljali nazaj v Slovenijo. Pravi pa tudi, da ne ve, ali so prav starši tisti, ki so

krivi, da so njihovi otroci postali homoseksualci. Danes smo se pač odločili, da je homoseksualnost nekaj kar ni prav, ampak čez nekaj let pa bo vse dovoljeno in nič nenavadnega. Kot je bilo v preteklosti, ko črnci ni smel stopiti na isti avtobus kot beleci, nakupovati v isti trgovini, danes pa je to že vse omogočeno in nič nenavadnega.

Ko je Maja Lupša izvedela, da si njen sin in njegov mož želita otroka, je to novico sprejela z vsem navdušenjem in tudi takrat je jokala. Dvakrat je babica po hčerkin strani in enkrat po sinovi. Pravi, da ni razlike, ker je vnuk po naravni poti ali po posvojitvenem postopku na koncu le otrok. Pravi, da je njena ožja okolica to sprejela z naklonjenostjo. Za širšo družbo pa je to presenetljivo in nepredvidljivo. Nekateri so bili ob tej novici zelo šokirani in veseli. Tudi prijatelji, ki so verni, so se odzvali zelo pozitivno. Ko pa je šla povprašat socialno delavko v nek vrtec, se le-ta sploh ni prikazala. Odzivi so različni. Referendum bo, zato poziva vse, ki so za, naj gredo izraziti svoje mnenje in naj ne vržejo puške v koruzo, ker na koncu jim lahko celo uspe. Na koncu pa še zaključi in pove, da »Ti otroci bodo tu tudi po referendumu!« (<http://www.primorske.si/Priloge/7--Val/Maja-Lupsa--Ti-otroci-bodo-tu-tudi--po-referendumu.aspx#.TwPhbqUvU8> .facebook, 14. 1. 2012, 22.26).

2.5 Pogovor z istospolno družino – Majo in Jernejo

Maja in Jerneja, ki v istospolni družini živita z malim Venom, sta predstavili svoj pogled pri oblikovanju ne tradicionalne družine.

Prva vprašanja, ki se pojavljajo ob ustvarjanju družine v istospolni skupnosti, so večinoma enaka kot pri heteroseksualnih parih. Ta so: kdaj je najprimernejši čas za otroka, za uskladitev karijerne poti in družinskega življenja, če sta istospolna partnerja dovolj zreli in pripravljena na nove izzive, ali je želja obojestranska itd. Verjetno vsakega zanima, kako istospolna skupnost sploh pride do otroka. Maja in Jerneja sta povedali, da je največ otrok, ki živijo v lezbičnih ali gejevskih skupnostih, pravzaprav bilo spočetih v bivši heteroseksualni zvezi. Slovenske lezbijke in geji pa lahko otroka posvojijo, največkrat v tujini oziroma otroka iz tujine. Ko enkrat posvojiš

otroka, je tudi možno, da ga okolica ne sprejme najbolje. Dejali sta, da je novica o novorojenčku po pravilu vedno zelo lepo sprejeta in da negativnih odzivov sploh ni. Le sorodnike skrbi, kako bo otroka sprejela okolica. Povedali sta, da vse družine, ki jih poznata, pravijo, da otroci nimajo nobenih težav v vrtcu, šoli in tako dalje, na primer z vrstniki ali učiteljicami. Marsikoga pa zanima, ali se istospolne družine spoznavajo, družijo in izmenjujejo izkušnje. Dejali sta, da sta svojo prvo slovensko mavrično družino spoznali preko foruma Labris – Gaja kafe, a ta zdaj ne obstaja več. Zdaj je tu forum Rozalija – Forum za LGBT starše in bodoče starše, kjer so najavljena tudi mesečna srečanja. Povedali sta še, da se lahko tako skupaj kaj pomenijo in še otroci se družijo (Medved, 2010).

Slika 2: Maja in Jerneja z Venom (vir: Medved, 2010)

3 EMPIRIČNI DEL

3.1 Predmet raziskave

Predmet naše raziskave je bil Družinski zakonik ter istospolni partnerji oziroma njihov položaj v Družinskem zakoniku. Želeli smo izvedeti, kakšen položaj uživajo istospolni partnerji v našem okolju oziroma, kako nanje gledajo in kakšno mnenje imajo o njih učenci naše šole v primerjavi z odraslimi osebami. Predmet naše raziskave ni le Družinski zakonik, ampak tudi poznavanje le-tega in položaj homoseksualcev v družbi.

3.2 Cilj raziskave

Cilj naše raziskave je bil ugotoviti, ali učenci ter odrasli vedo, kaj je Družinski zakonik. Ker je bil lani sprejet Družinski zakonik, ki določa, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka, nas je zanimalo, ali se strinjajo s tem zakonikom. Želeli smo izvedeti, kaj o tem menijo znani strokovnjaki in spoznati zgodbo istospolne družine. Predvsem pa je bil naš cilj opomniti, da je nujna večja strpnost do drugačnih in da se mora v zvezi s tem v družbi narediti marsikaj in spremeniti mišljenje marsikaterega otroka in odraslega.

3.3 Metoda dela

Najprej smo se lotili branja Družinskega zakonika in nato zbiranja in iskanja ostale knjižne ter internetne literature. Obiskali smo tudi Osrednjo knjižnico Celje, kjer smo dobili večino knjižnega gradiva. Našli smo zelo malo knjig in prispevkov, zato smo morali preostalo literaturo žal poiskati na internetu.

Ko smo poiskali vso literaturo, ki smo jo potrebovali, smo se sistematično organizirali in pričeli z delom. Najprej smo naredili nekaj povzetkov. Za pojme, ki jih nismo razumeli ali pa so bili preveč strokovno zapisani, smo razlago poiskali pri naši mentorici.

Sproti smo se še dogovarjali, kaj bi lahko še dodali oziroma kaj bi odstranili ter beležili še nekaj idej za anketo. Ko je bil teoretični del končan, smo naredili anketni vprašalnik za otroke in odrasle in ga razdelili učencem 8. in 9. razredov naše šole ter odraslim osebam. Nato smo pregledali vse odgovore in jih analizirali. Vse rezultate, ki smo jih dobili, pa smo statistično obdelali in jih prikazali s tabelami in grafi.

3.3.1 Opis vprašalnika za odrasle

Vprašalnik je zajemal 13 vprašanj zaprtega tipa. Vprašalnik je bil anonimen.

Prva vprašanja so bila demografska, spraševali smo po spolu anketirancev, o njihovi starosti in po šoli, ki so jo anketirane osebe zaključile. Pri četrtem vprašanju pa smo spraševali, če vedo, kaj je Družinski zakonik. Glede na to, da je bil lani sprejet Družinski zakonik, ki določa, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka, nas je pri petem vprašanju zanimalo, če se anketiranci sploh strinjajo s to možnostjo. Pri šestem vprašanju nas je zanimalo, ali se bodo udeležili prihajajočega referendumu in pri sedmem vprašanju, kako bi na njem glasovali. Na to vprašanje so odgovarjali samo tisti, ki se bodo referendumu udeležili. Vprašani so lahko odgovorili tudi, da o tem (še) niso razmišljali.

Pri osmem vprašanju nas je zanimalo, kaj anketiranci menijo o istospolno usmerjenih partnerjih. Možni odgovori so bili, da je to nekaj nenormalnega, da se s takšnim človekom ne bi mogli družiti, da tak človek slabo vpliva na ostale, da jih ne razumejo, a jih tudi ne obsojajo, da jih podpirajo in mislijo, da je to naravno in da o tem še niso razmišljali, pod zadnji možni odgovor pa smo napisali »drugo«, če so si slučajno pod naše vprašanje predstavljali drugačen odgovor. Možnih je bilo več odgovorov. Pri devetem vprašanju nas je zanimalo, če anketiranci poznajo kakšno istospolno osebo in pri desetem vprašanju, v kakšnem odnosu so s to osebo (ali je ta oseba njihov sorodnik, prijatelj, znanec, sosed, sodelavec oziroma drugo). Možnih je bilo več odgovorov, pač odvisno od tega, koliko istospolno usmerjenih oseb poznajo.

Pri enajstem vprašanju nas je zanimalo, ali anketiranci menijo, da bi bil otrok homoseksualnega para tudi homoseksualec. Podali smo pet možnih odgovorov: da bo ta otrok zagotovo homoseksualec, da je možnost velika, ne, ta otrok zagotovo ne bo homoseksualec, možnost za to je majhna, dopustili pa smo tudi možnost, da o tem še niso razmišljali. Pri dvanajstem vprašanju smo spraševali, katerega od naštetih stikov bi anketiranci lahko imeli brez zadržkov. Ali so to službeni, osebni, intimni stiki ali pa s homoseksualci ne želijo imeti nobenih stikov. Lahko so se odločili za več odgovorov.

Pri trinajstem, zadnjem vprašanju, nas je predvsem zanimalo, koga od naštetih socialnih skupin ljudi ne bi želeli imeti za sosede. Odločali so se lahko med ljudmi, ki so bili kaznovani, ljudmi drugih ras, političnimi skrajneži, pijanci, čustveno nestabilnimi ljudmi, muslimani, ljudmi z aidsom, narkomani, homoseksualci in Romi, ali pa so preprosto obkrožili zadnji odgovor, nihče od zgoraj naštetih me ne moti. Tudi tu je bilo možnih več odgovorov.

3.3.2 Opis vprašalnika za otroke

Vprašalnik je zajemal 12 vprašanj zaprtega tipa. Vprašalnik je bil popolnoma anonimen.

Prvi vprašanji sta spraševali po spolu anketirancev in njihovi starosti. Pri tretjem vprašanju smo želeli izvedeti, ali sploh vedo, kaj je Družinski zakonik. Pri četrtem vprašanju nas je zanimalo, ali se sploh strinjajo z možnostjo, da lahko istospolni partnerji posvojijo otroka pod določenimi pogoji.

Pri petem vprašanju smo želeli izvedeti, ali se kdaj in s kom pogovarjajo o istospolnih partnerjih. Bilo je možnih več odgovorov in so lahko izbirali možnosti: da se o tem pogovarjajo s starši in ostalo družino, s sošolci, pri pouku, s prijatelji, o tem poslušajo / berejo v medijih ali pa da se o tem ne pogovarjajo z nikomer.

Pri šestem vprašanju nas je zanimalo, če anketiranci sploh poznajo kakšno istospolno osebo in pri sedmem vprašanju, v kakšnem odnosu so s to osebo. Možnih je bilo več odgovorov in lahko so izbirali med danimi odgovori, kot so:

sorodnik, prijatelj, znanec, sosed, sošolec oziroma pod drugo so lahko napisali, če so si s to osebo v kakšnem drugačnem razmerju.

V osmem vprašanju smo želeli izvedeti mnenje o tem, kako pride do homoseksualnosti neke osebe, ali je to prirojeno in se s tem rodiš, ali se tega naučiš od drugih, ali je to celo bolezen, pod zadnji odgovor pa so lahko napisali svoje mnenje.

Pri devetem vprašanju nas je zanimalo njihovo mnenje o istospolno usmerjenih partnerjih. Odgovorili so lahko, da je to nekaj nenormalnega, da s takšnim človekom ne bi mogel shajati, da tak človek slabo vpliva na ostale, da jih ne razume, a jih tudi ne obsoja ali pa da jih podpira in misli, da je to naravno ali pa da o tem še niso razmišljali.

V desetem vprašanju smo želeli izvedeti, ali menijo, da bi bil otrok homoseksualnega para tudi homoseksualec. Lahko so odgovorili, da bo ta otrok zagotovo homoseksualec, da je možnost velika, da otrok zagotovo ne bo homoseksualec, da je možnost za to majhna ali pa da ne vedo, ker o tem še niso razmišljali.

Pri enajstem vprašanju nas je zanimalo, ali menijo, da bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli drugače sprejet. Bilo je ponujenih dvanajst odgovorov in tudi možnost izbire je bila neomejena. Izbirali so med: da, sošolci bi drugače gledali nanj/-o, imel bi težave z navezovanjem stikov, ta otrok ne bi imel nič prijateljev, učitelji bi ga obravnavali slabše, učitelji bi ga obravnavali boljše, sošolci bi ga že takoj sprejeli medse, sošolci bi ga sčasoma (v nekaj letih) sprejeli medse, sošolci bi bili ponosni nanj/-o, učenci bi lažje sprejemali drugačnost, ta otrok bi pozitivno vplival na vzdušje v šoli, o tem še niso razmišljali ali pa so anketiranci pod zadnjo ponujeno možnostjo – drugo napisali svoje mnenje.

V dvanajstem vprašanju pa smo predvsem želeli izvedeti, koga anketiranci ne bi želeli imeti za soseda. Izbirali so lahko med ljudmi, ki so bili kaznovani, ljudmi drugih ras, političnimi skrajneži, pijanci, med čustveno nestabilnimi ljudmi, muslimani, ljudmi z aidsom, narkomani, homoseksualci, Romi ali pa jih

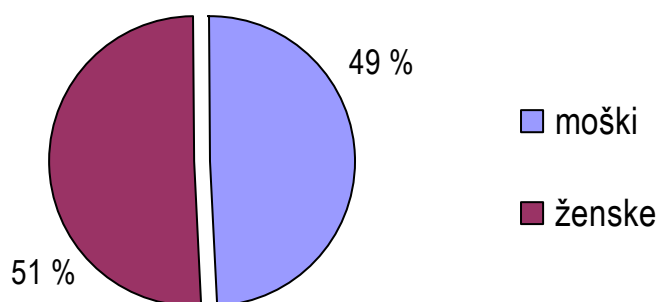
preprosto nihče od zgornjih naštetih ne moti in so izbrali zadnji odgovorov. Tudi tukaj je bilo možnih več odgovorov.

3.3.3 Izvajanje anketiranja

Anketo smo izvedli v treh oddelkih 9. razreda in štirih oddelkih 8. razreda ter jo tudi razdelili 118 naključno izbranim odraslim osebam, ki niso nujno starši anketiranih otrok. Med učence smo razdelili vprašalnik v času pouka. Anketiranci so anketo lepo sprejeli, jo resno, skrbno in premišljeno rešili. Za reševanje pa so porabili slabih 5 minut. Vprašalnik za odrasle smo razdelili naključno izbranim odraslim osebam, ki so naši sorodniki, sosedje, znanci, prijatelji, učitelji ... Vprašalnik so reševali v večini primerov v svojem prostem času in so za reševanje potrebovali dobrih 5 minut.

3.3.4 Opis vzorca

Naša raziskovalna naloga zajema dva vzorca, na katerih smo izvedli anketiranje. Prvi vzorec zajema 124 učenk in učencev 8. in 9. razreda naše šole. Starost učencev je bila od 13 do 15 let, delež deklet in fantov je bil približno enakomerno razdeljen, kar prikazuje graf 1.

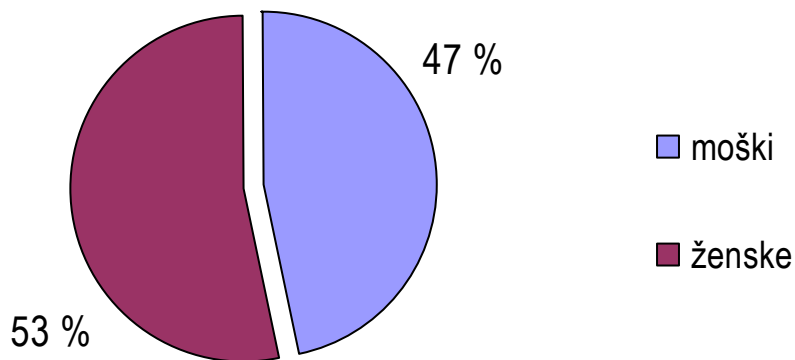
Graf 1: Spol anketiranih otrok

Povprečna starost anketiranih otrok je bila 14 let, kar prikazuje tabela 1.

Starost anketiranih otrok	Število	%
13 let	42	33,9
14 let	67	54,0
15 let	15	12,1
Skupaj:	124	100,0

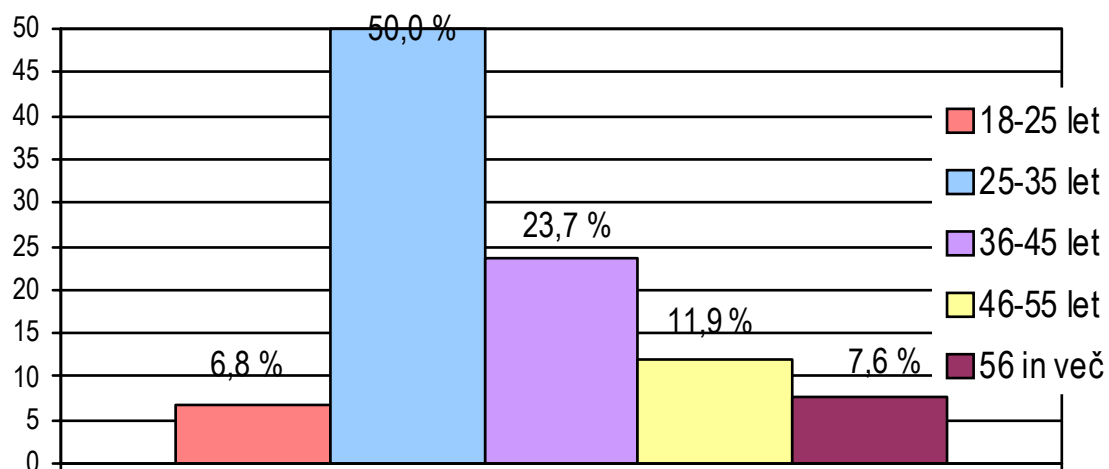
Tabela 1: Starost anketiranih otrok

Graf 2 prikazuje spol anketiranih odraslih oseb. Tudi tukaj je bil delež moških in žensk približno enako razporejen.

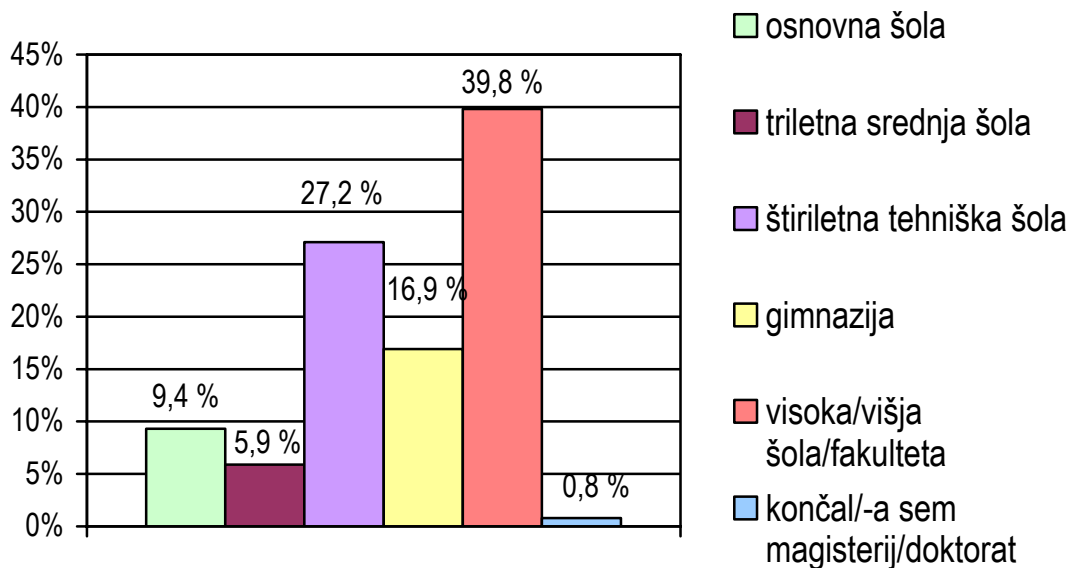
Graf 2: Spol anketiranih odraslih oseb

V vzorec odraslih oseb smo zajeli različne starosti. Največ je bilo starosti med 26 in 35 let, najmanj pa med 18 in 25. Rezultate prikazuje graf 3.

Graf 3: Starost anketiranih odraslih oseb

Pri tretjem vprašanju smo spraševali po izobrazbi. Najmanj jih je končalo magisterij/doktorat, medtem ko jih je največ končalo visoko/višjo šolo ali fakulteto, kar prikazuje graf 4.

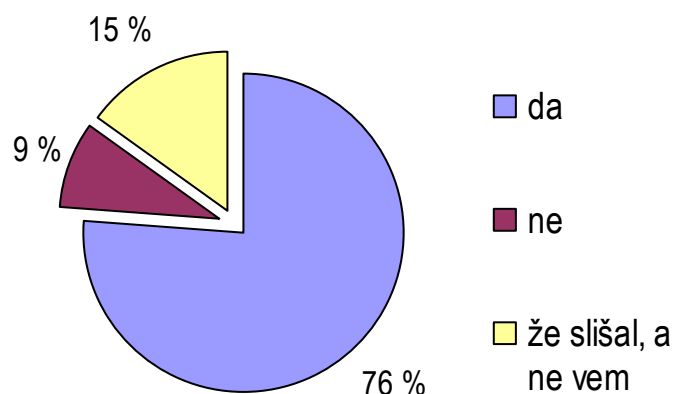
Graf 4: Izobrazba anketiranih odraslih oseb

Naš vzorec torej zajema največ ljudi z zaključeno največ srednjo šolo (slabih 60 %) in manj visoko izobraženih ljudi (dobrih 40 %).

4 ANALIZA REZULTATOV

ODRASLI

V anketnem vprašalniku nas je zanimalo, ali odrasle anketirane osebe vedo, kaj je Družinski zakonik. Ugotovili smo, da več kot tri četrtine anketiranih ve, kaj je to. Rezultate prikazuje graf 5.

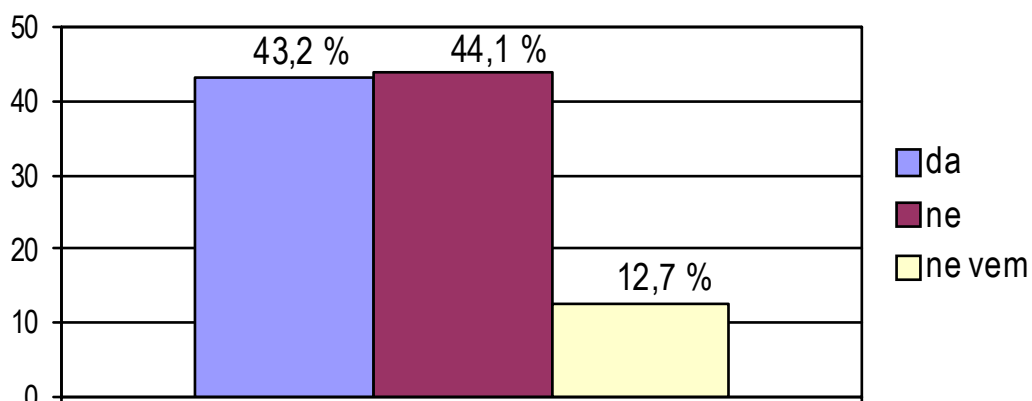
Graf 5: Ali veste, kaj je Družinski zakonik?

Ugotovili smo, da jih kar več kot 75 % anketiranih ve, kaj je Družinski zakonik in to nas je pozitivno presenetilo. Rezultati nam prikazujejo, da jih 9 % ne ve, kaj je to, medtem ko jih je 15 % že slišalo zanj, vendar ne vedo, kaj je to. Rezultati nam torej povedo, da je slovenska populacija dobro informirana o tem, kaj je Družinski zakonik, saj je zanj vsaj slišalo kar dobrih 90 % ljudi, od tega pa jih velika večina tudi ve, kaj ureja Družinski zakonik. Menimo, da je to posledica trenutnega medijskega »pompa«, saj skorajda ni dneva, ko v medijih ne bi poslušali ali brali o Družinskem zakoniku in o strokovnih mnenjih glede tega.

Pri petem vprašanju smo spraševali, ali se strinjajo z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Rezultati so vidni v grafu 6.

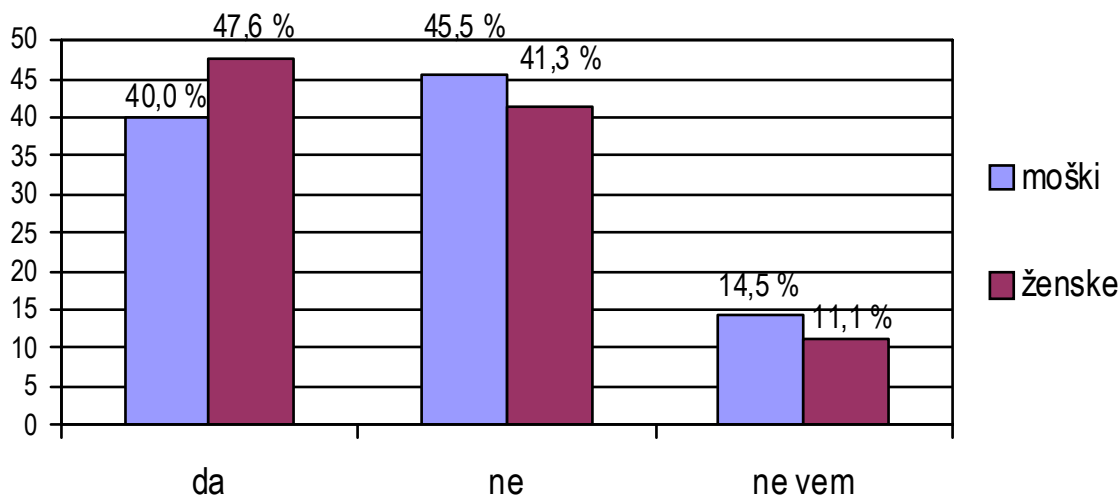
Ugotovili smo, da je razlika med ljudmi, ki se strinjajo, in tistimi, ki se ne strinjajo s tem zakonom, zelo majhna. Le dobrih 10 % pa se jih še ni moglo

odločiti. Predvidevali smo, da jih bo več proti zakonu, ker še velja prepričanje, da je to nekaj nenaravnega, nevsakdanjega in ljudje težje sprejemajo »drugačne« medse. V grafu je vidno, da jih je 44 % vseh vprašanih proti zakonu, kar je nekaj manj kot polovica anketirancev, 43 % pa se jih strinja s tem zakonom. Torej lahko ugotovimo, da imajo vprašani o tej temi dokaj izoblikovano mnenje, saj je takšnih, ki nimajo mnenja o zakonu le slabih 13 %. Iz rezultatov je vidno, da je strpnost slovenske javnosti vendarle višja, kot smo pričakovali, vendar razlika ni velika.

Graf 6: Ali se strinjate z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka?

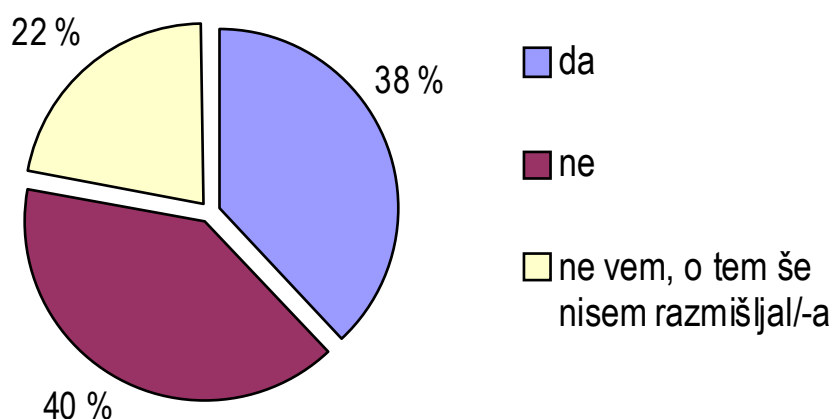
Predvidevali smo, da so ženske strpnejše od moških, torej da se bodo z zakonom ženske bolj strinjale kot moški. Primerjavo med moškimi in ženskami kaže graf 7.

Graf 7: Ali se strinjate z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka? Primerjava: moški in ženski spol.

Po primerjavi med ženskim in moškim spolom, smo ugotovili, da lahko potrdimo naše predvidevanje, da so strpnejše od moških, saj se kar skoraj 48 % žensk strinja z zakonom, da istospolni partnerji posvojijo otroka pod določenimi pogoji, moških pa je takšnih 8 % manj. Proti temu zakonu je več moških (razlike je 4 %), med neopredeljenimi je prav tako več moških. S temi rezultati lahko delno potrdimo hipotezo 6, ki pravi, da je več kot 50 % odraslih proti zakonu, ki dovoljuje posvojitev otroka istospolnim partnerjem pod določenimi pogoji, upoštevajoč razliko med spoli pa, da so ženske strpnejše od moških.

V naslednjem vprašanju nas je zanimalo, ali bi se polnoletne anketirane osebe udeležile referendumu o Družinskem zakoniku. Predvidevali smo, da bi bila udeležba na referendumu zelo majhna, saj se ljudje po izkušnjah iz preteklih let ne udeležujejo referendumov množično. Odgovori so vidni v grafu 8.

Graf 8: Ali se boste udeležili referendumu o Družinskem zakoniku?

S tem lahko potrdimo hipotezo 7, da se bo manj kot polovica anketiranih polnoletnih oseb udeležilo referendumu o Družinskem zakoniku. Anketiranci so bodo le-tega udeležili v 38 %, 40 % vseh vprašanih se referendumu ne bo udeležilo, 22 % pa jih o tem še ni razmišljalo.

V sedmem vprašanju anketnega vprašalnika smo želeli izvedeti, kako bi se anketiranci odločili na referendumu, ki bi spraševal o tem, če so za ukinitvev zakona, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Na to vprašanje so odgovarjali samo tisti, ki so v prejšnjem vprašanju odgovorili, da bi se referendumu udeležili. Rezultate prikazuje tabela 2.

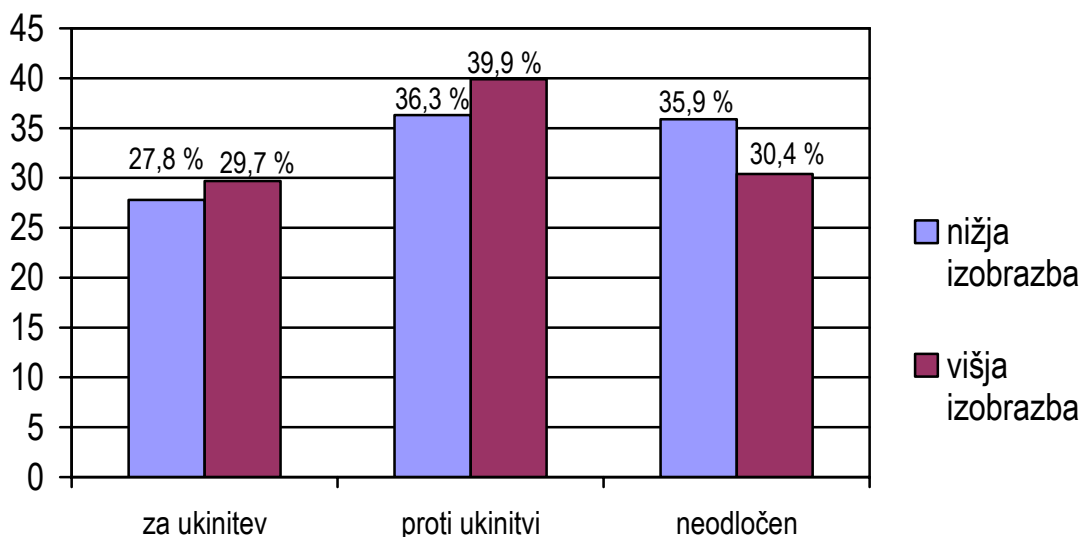
Ali ste za ukinitvev zakona, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka?	Število	%
Glasoval/-a bi ZA ukinitvev.	16	29,6
Glasoval/-a bi PROTI ukinitvi.	20	37,1
Nisem se še odločil/-a, kako bi glasoval/-a.	18	33,3
Skupaj:	54	100,0

Tabela 2: Kako bi se odločili, če bi se udeležili referendumu o Družinskem zakoniku?

Iz tabele lahko razberemo, da bi jih dobrih 37 % ljudi glasovalo PROTI, kar pomeni, da podpirajo ta zakon in želijo, da se ta zakon ne ukine. Slabih 30 % pa bi glasovalo ZA, kar pomeni, da so mnenja, da se ta zakon mora ukiniti oziroma spremeniti. Dobrih 33 % ljudi pa se še ni odločilo, kako bodo glasovali na referendumu.

Ker nas je zanimalo, ali je izobrazba pomemben dejavnik pri odločitvi, kako bi anketiranci glasovali, smo jih razdelili v nižje in višje izobražene osebe. Pod višje izobražene smo vključili osebe z višjo, visoko šolo, fakulteto in osebe, ki so dokončale magisterij oziroma doktorat. Teh oseb je bilo slabih 41 %. Med nižje izobražene pa smo uvrstili osebe, ki so zaključile osnovno, triletno srednjo šolo, štiriletno tehniško šolo ali gimnazijo. Teh je bilo dobrih 59 %. Glede na rezultate, ki smo jih dobili, ne moremo točno določiti in dokončno reči, ali je izobrazba odločilen dejavnik pri odločitvi. Anketirati bi morali enako število nižje in višje izobraženih oseb, če bi želeli govoriti o primerjavi, vzorec le-teh pa bi moral biti višji. Dopuščamo pa predvsem možnost, da izobrazba na odločitev ne vpliva. Rezultate primerjave glede na spol prikazuje graf 9, kjer lahko vidimo, da ni bistvene razlike med bolj ali manj izobraženimi,

največja razlika je med tistimi, ki se še niso odločili, saj je neodločenih 6 % več med anketiranci z nižjo izobrazbo. Proti ukinitvi Družinskega zakonika je 4 % več tistih, ki imajo višjo izobrazbo, kar sicer kaže na majhno razliko glede na izobrazbo in sicer na to, da so bolj izobraženi nekoliko bolj strpni.

Graf 9: Primerjava med nižje in višje izobraženimi odraslimi anketiranimi osebami (Kako boste glasovali na referendumu?)

Z rezultati tega vprašanja lahko hipotezo 8 delno ovržemo in delno potrdimo. Hipoteza govori o tem, da smo mnenja, da bo večina volivcev za ukinitev Družinskega zakonika, pri čemer smo predvidevali, da se bodo bolj izobraženi ljudje tukaj izkazali za strpnejše. Rezultati našega vprašalnika so nam pokazali, da bi za ukinitev Družinskega zakonika glasovalo slabih 30 %, izobrazba pa pri tem ne igra velike vloge, kljub temu pa se je izkazalo, da razlika med bolj in manj izobraženimi obstaja, a je majhna (4 %) in, da so bolj izobraženi nekoliko bolj strpni. Za bolj natančno primerjavo bi potrebovali večji vzorec vprašanih.

Zanimalo nas je tudi, kakšno mnenje imajo anketirani odrasli ljudje o homoseksualcih. Največ ljudi jih ne razume, a jih tudi ne obsoja (dobra polovica vseh vprašanih), medtem ko jih je najmanj mnenja, da tak človek slabo vpliva na ostale, kar zopet kaže na veliko strpnost slovenske javnosti. Odgovore prikazuje tabela 3.

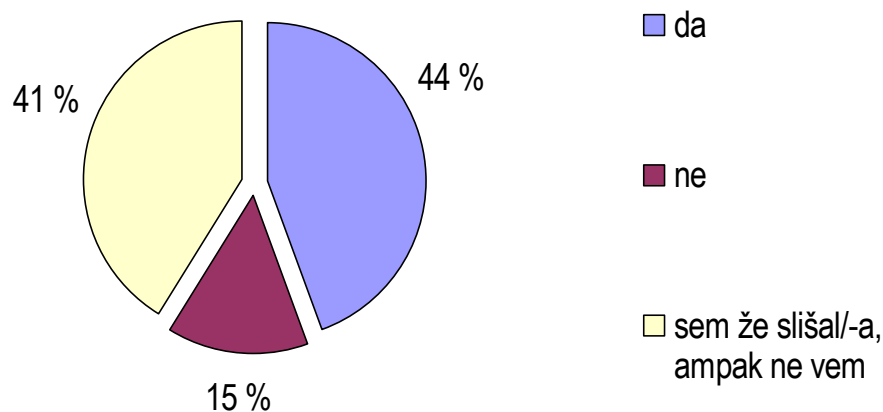
Mnenje odraslih anketiranih oseb o istospolno usmerjenih partnerjih	Število	%
To je nekaj nenormalnega.	5	4,2
S takšnim človekom se ne bi mogel družiti.	5	4,2
Tak človek slabo vpliva na ostale.	4	3,3
Jih ne razumem, a jih tudi ne obsojam.	63	52,4
Jih podpiram in mislim, da je to naravno.	17	14,4
O tem nisem razmišljal/-a.	18	15,3
Drugo: _____	8	6,7

Tabela 3: Mnenje o istospolno usmerjenih partnerjih. Možnih je bilo več odgovorov.

Iz odgovorov je vidno, da je dobrih 3 % ljudi mnenja, da tak človek slabo vpliva na ostale (gre za štiri osebe od vseh 118 vprašanih), slabih 7 % ljudi je obkrožilo drugo, a niso izrazili svojega mnenja o homoseksualcih, dobrih 4 % meni, da je to nekaj nenormalnega in da se s takšnim človekom ne bi mogel družiti, kar dobrih 14 % anketiranih jih podpira in mislijo, da je to naravno, dobrih 15 % ljudi pa o tem še ni razmišljalo. Največ ljudi (več kot polovica vprašanih) pa je mnenja, da jih ne razumejo, a jih tudi ne obsojajo. Iz opisanih odgovorov lahko sklepamo, da je slovenska javnost zelo strpna kar se tiče homoseksualcev, kljub temu da jih je kar 44 % vprašanih mnenja, da istospolni partnerji ne bi smeli posvojiti otroka.

OTROCI MED 13. IN 15. LETOM STAROSTI

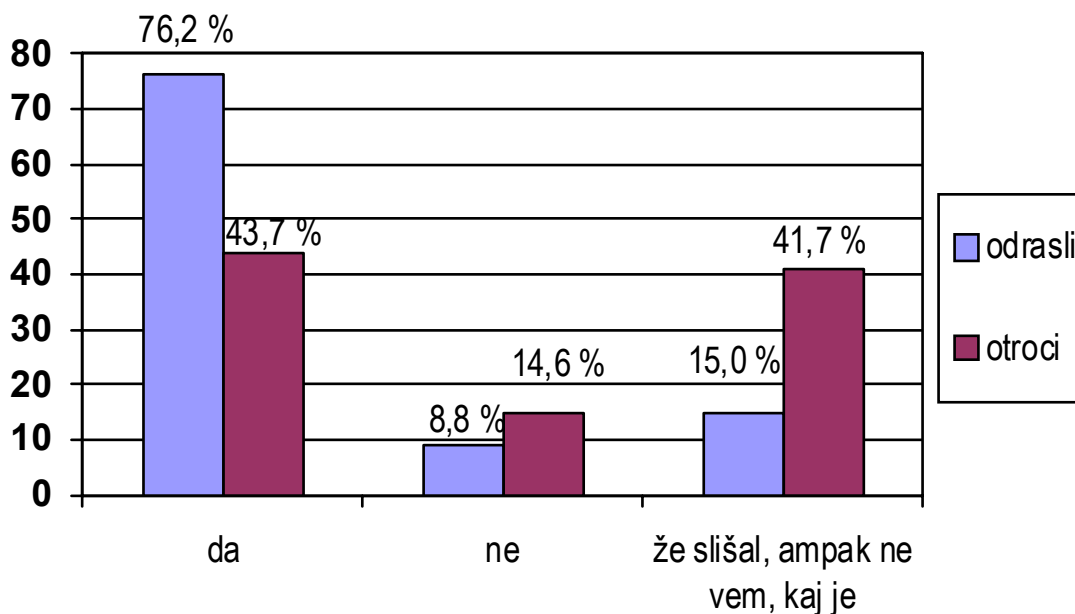
Anketo smo izvedli tudi med učenci, starimi v povprečju 14 let. Zanimalo nas je, ali otroci vedo, kaj je Družinski zakonik. Rezultati so vidni v grafu 10.

Graf 10: Ali veš kaj je Družinski zakonik?

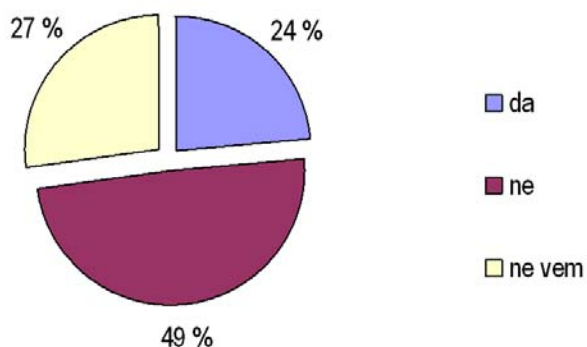
Ugotovili smo, da 44 % otrok ve, kaj je Družinski zakonik, 15 % jih ne ve, medtem ko jih je 41 % že slišalo zanj, ampak ne vedo, kaj je to. Rezultat, da jih kar 44 %, ve kaj je Družinski zakonik, nas je zelo presenetil. S tem moramo ovreči hipotezo 1, da več kot 60 % otrok ne ve, kaj je Družinski zakonik. Menimo, da jih v resnici vseh teh 44 % ne ve natančno, kaj vse zajema Družinski zakonik, verjetno so samo slišali zanj ali pa poznajo samo kak del zakonika, v celoti pa z njegovo vsebino niso seznanjeni.

Te rezultate lahko primerjamo tudi s tistimi, ki smo jih dobili pri vprašalniku za odrasle, saj je odstotek takšnih, ki trdijo, da poznajo vsebino zakonika pri odraslih veliko večji (kar za 32 %), pri odraslih pa je odstotek tistih, ki so za Družinski zakonik slišali, a ne vedo, kaj je to, 15 %, pri otrocih pa je takšnih kar 41 %. Verjetno so ti otroci o Družinskem zakoniku slišali preko medijev, a se za to temo niso posebej zanimali. Takšna razlika med odraslimi in otroki je pričakovana, saj je to tema, ki mladih še ne zanima tako kot odrasle. Primerjavo med odraslimi in otroki kaže graf 11.

Graf 11: Primerjava med odraslimi in otroki (Ali veste, kaj je Družinski zakonik?)

V četrtem vprašanju vprašalnika za otroke smo želeli izvedeti, ali se otroci strinjajo z zakonom, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Rezultati so prikazani v grafu 12.

Graf 12: Ali se strinjaš z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka?

Izvedeli smo, da se skoraj polovica anketiranih učencev ne strinja z zakonom, 24 % otrok podpira ta zakon, 27 % vprašanih pa še nima mnenja o tem. S tem lahko potrdimo hipotezo 3, ki pravi, da je polovica učencev proti zakonu, ki dovoljuje posvojitev otroka istospolnim partnerjem.

Pri petem vprašanju nas je zanimalo, ali se otroci kdaj in s kom pogovarjajo o istospolno usmerjenih ljudeh. Možnih odgovorov je bilo več. Največ jih je obkrožilo, da se o tem pogovarjajo s sošolci, najmanj pa s starši in ostalo družino. Rezultate prikazuje tabela 4.

Ali se kdaj s kom pogovarjate o istospolnih partnerjih?	Število	%
Da, s starši in ostalo družino.	23	19,5
Da, s sošolci.	47	39,8
Da, pri pouku.	26	22,0
Da, s prijatelji.	40	33,9
O tem poslušam/berem v medijih.	41	34,7
Ne, o tem se ne pogovarjam z nikomer.	32	27,1

Tabela 4: S kom se pogovarjate o istospolnih partnerjih? Možnih je bilo več odgovorov.

Ugotovili smo, da se 22,5 % otrok o istospolno usmerjenih ljudeh pogovarja s sošolci, slabih 20 % jih o tem bere/posluša v medijih, dobrih 19 % se jih o tem pogovarja s prijatelji, dobrih 15 % se jih o tem ne pogovarja z nikomer, dobrih 12 % otrok jih o tem govori pri pouku, medtem ko se jih dobrih 11 % pogovarja s starši in ostalo družino. Zadnji odgovor nas je zelo presenetil, saj smo predvidevali, da se otroci več pogovarjajo o tem doma, s starši in družino. S tem moramo ovreči hipotezo 5, ki pravi, da se tretjina otrok o homoseksualnosti več pogovarja doma s starši, ostalo družino kot s prijatelji. Na podlagi teh odgovorov je vidno, da se družine ne pogovarjajo kaj dosti o homoseksualnih partnerjih, o drugačnih, o strpnosti do drugih ... Rezultati so namreč pokazali, da se otroci o tem pogovarjajo največ s sošolci. Morda so takšni rezultati posledica načina življenja v današnjem času, ker se v družinah najstniki na splošno malo pogovarjajo s svojimi starši ali pa je ta tema še vedno prevelik tabu in se s prijatelji najstniki preprosto lažje pogovarjajo o spolni usmerjenosti ljudi.

V devetem vprašanju smo želeli izvedeti, kakšno je mnenje otrok o istospolnih partnerjih. Najmanj jih meni, da s takšnim človekom ne bi mogel shajati, največ pa jih ne razume, a jih tudi ne obsoja. Možnih je bilo več odgovorov. Odgovori so vidni v tabeli 5.

Kakšno je tvoje mnenje o istospolno usmerjenih partnerjih?	Število	%
To je nekaj nenormalnega.	30	24,2
S takšnim človekom ne bi mogel shajati.	12	9,7
Tak človek slabo vpliva na ostale.	22	17,7
Jih ne razumem, a jih tudi ne obsojam.	77	62,1
Jih podpiram in mislim, da je to naravno.	15	12,1
O tem nisem razmišljal/-a.	16	12,9

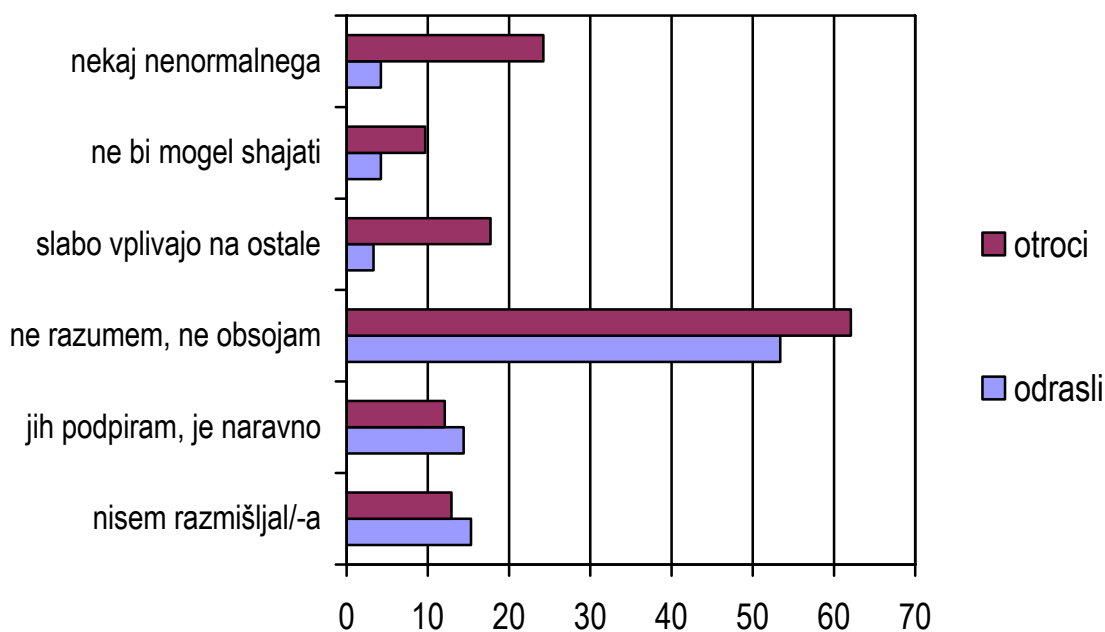
Tabela 5: Mnenje anketiranih otrok o istospolno usmerjenih partnerjih. Možnih je bilo več odgovorov.

Izvedeli smo, da istospolno usmerjenih partnerjev dobrih 62 % otrok ne razume, a jih tudi ne obsoja. Dobrih 24 % jih je odgovorilo, da je to nekaj nenormalnega. Slabih 18 % otrok meni, da tak človek slabo vpliva na ostale. 13 % učencev jih o tem še ni razmišljalo, medtem ko jih 12 % podpira in menijo, da je to nekaj naravnega. Najmanj, slabih 10 % vprašanih otrok meni, da s takšnim človekom ne bi mogli shajati.

Hipotezo 2 lahko potrdimo, saj pravi, da jih je več kot 40 % strpnih do homoseksualcev in jih sprejemajo kot del življenja. Če seštejemo odgovore, ki kažejo na veliko strpnost do homoseksualcev, lahko vidimo, da takšnih skupaj kar dobrih 74 % (sem smo šteli odgovore, da jih sicer ne razumejo, a jih ne obsojajo in tiste, ki so obkrožili možnost, da jih podpirajo in mislijo, da je to naravno).

Ko smo rezultate otrok primerjali z odraslimi (primerjavo smo prikazali v grafu 13), smo ugotovili, da je večina zelo strpna do homoseksualcev: čeprav jih ne razumejo, jih tudi ne obsojajo. Veliko več otrok kot odraslih (razlika je kar 20 %) je mnenja, da je to nekaj nenormalnega, kar kaže na precej večjo strpnost odraslih. Prav tako je več otrok kot odraslih takšnih, ki trdijo, da s

homoseksualci ne bi mogli shajati. Prav tako je veliko večji odstotek vprašanih otrok, ki trdijo, da homoseksualci slabo vplivajo na ostale ljudi (skoraj 18 %), medtem ko je pri odraslih takšnega mišljenja le dobre 3 %. In obratno, več vprašanih odraslih oseb meni, da homoseksualce podpirajo, ker je to nekaj naravnega. Iz teh rezultatov je mogoče soditi, da so odrasli precej strpnejši od otrok.

Graf 13: Primerjava mnenj o homoseksualcih med otroki in odraslimi

Zanimalo nas je tudi, kaj otroci menijo o tem, kako bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli sprejet in kako bi drugi gledali nanj. Največ jih je odgovorilo, da bi sošolci drugače gledali nanj/-o, najmanj pa jih meni, da bi bili sošolci ponosni nanj/-o. Možnih je bilo več odgovorov. Odgovori so prikazani v tabeli 6.

Ugotovili smo, da jih dobrih 81 % meni, da bi sošolci drugače gledali nanj, dobrih 17 % je mnenja, da bi ga sčasoma (v nekaj letih) sprejeli medse. Enak odstotek učencev meni, da bi imel ta otrok težave z navezovanjem stikov.

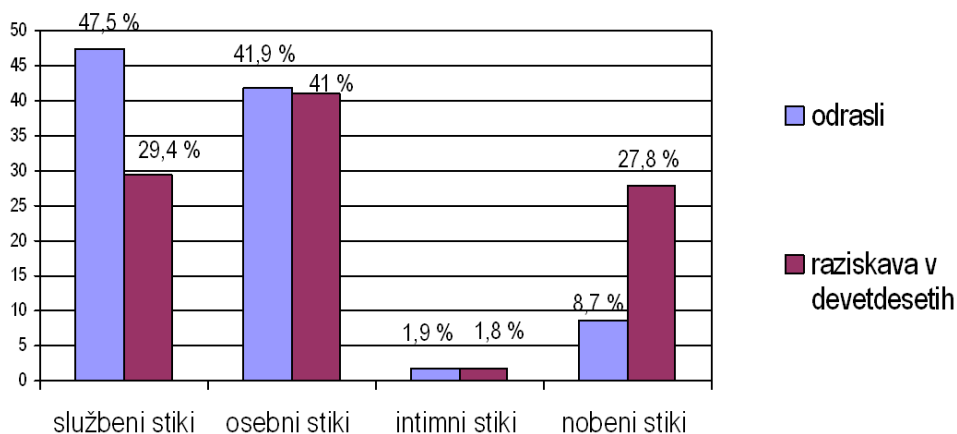
Slabih 17 % otrok meni, da ta otrok ne bi imel nič prijateljev, slabih 12 % učencev pa je mnenja, da bi ga učitelji obravnavali slabše. Nekaj učencev (11 %) meni, da bi učenci s tem lažje sprejemali drugačnost. Slabih 8% otrok jih o tem še ni razmišljalo, medtem ko je dobrih 5 % otrok mnenja, da bi ta otrok

pozitivno vplival na vzdušje v šoli. Enak procent učencev je obkrožilo drugo, a niso natančno izrazili svojega mnenja. Dobro 4 % jih je mnenja, da bi ga ostali sošolci že takoj sprejeli medse, dobre 3 % pa jih meni, da bi otroka homoseksualnih staršev učitelji obravnavali boljše. Le en učenec naše šole je mnenja, da bi bili sošolci ponosni nanj/-o. S tem lahko potrdimo hipotezo 4, ki pravi, da več kot polovica učencev meni, da bi otroka istospolnih partnerjev družba težje sprejela medse in ga izolirala iz družbe. Iz rezultatov smo ugotovili, da jih je večina vprašanih učencev mnenja, da bi otroka istospolnih partnerjev družba z leti lažje sprejela medse, da bi sošolci drugače gledali nanj, imel bi težave z navezovanjem stikov in ta otrok ne bi imel nič prijateljev. Menimo, da to ni ne dobro, ne slabo, kajti najbolje bi bilo, da takšnega otroka že takoj sprejmejo medse, ampak bolje tudi, da ga z leti, kot pa nikoli. Zanimivo je, da je enak odstotek otrok mnenja, da bi otrok homoseksualnih staršev imel težave z navezovanjem stikov in hkrati enak odstotek meni, da bi tega otroka družba sčasoma sprejela medse.

Ali meniš, da bi bil otrok homoseksualnih staršev šoli drugače sprejet?	Število	%
Da, sošolci bi drugače gledali nanj/-o.	96	81,4
Imel bi težave z navezovanjem stikov.	46	39,0
Sošolci bi ga sčasoma (v nekaj letih) sprejeli medse.	46	39,0
Ta otrok ne bi imel nič prijateljev.	20	16,9
Učitelji bi ga obravnavali slabše.	14	11,9
Učenci bi lažje sprejemali drugačnost.	13	11,0
O tem nisem razmišljal/-a.	9	7,6
Ta otrok bi pozitivno vplival na vzdušje v šoli.	6	5,1
Drugo: _____	6	5,1
Sošolci bi ga že takoj sprejeli medse.	5	4,2
Učitelji bi ga obravnavali boljše.	4	3,4
Sošolci bi bili ponosni nanj/-o.	1	0,8

Tabela 6: Ali meniš, da bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli drugače sprejet? Možnih je bilo več odgovorov.

V dvanajstem vprašanju smo spraševali po tem, kakšne stike bi brez težav imeli s homoseksualci. Enaka raziskava je bila narejena v devetdesetih, ki jo je na vzorcu študentov izvedla Mirjana Nastran Ule (Nastran Ule, 1996). Na podlagi njenih in naših rezultatov smo naredili primerjavo. Prikazujemo jo v grafu 14.

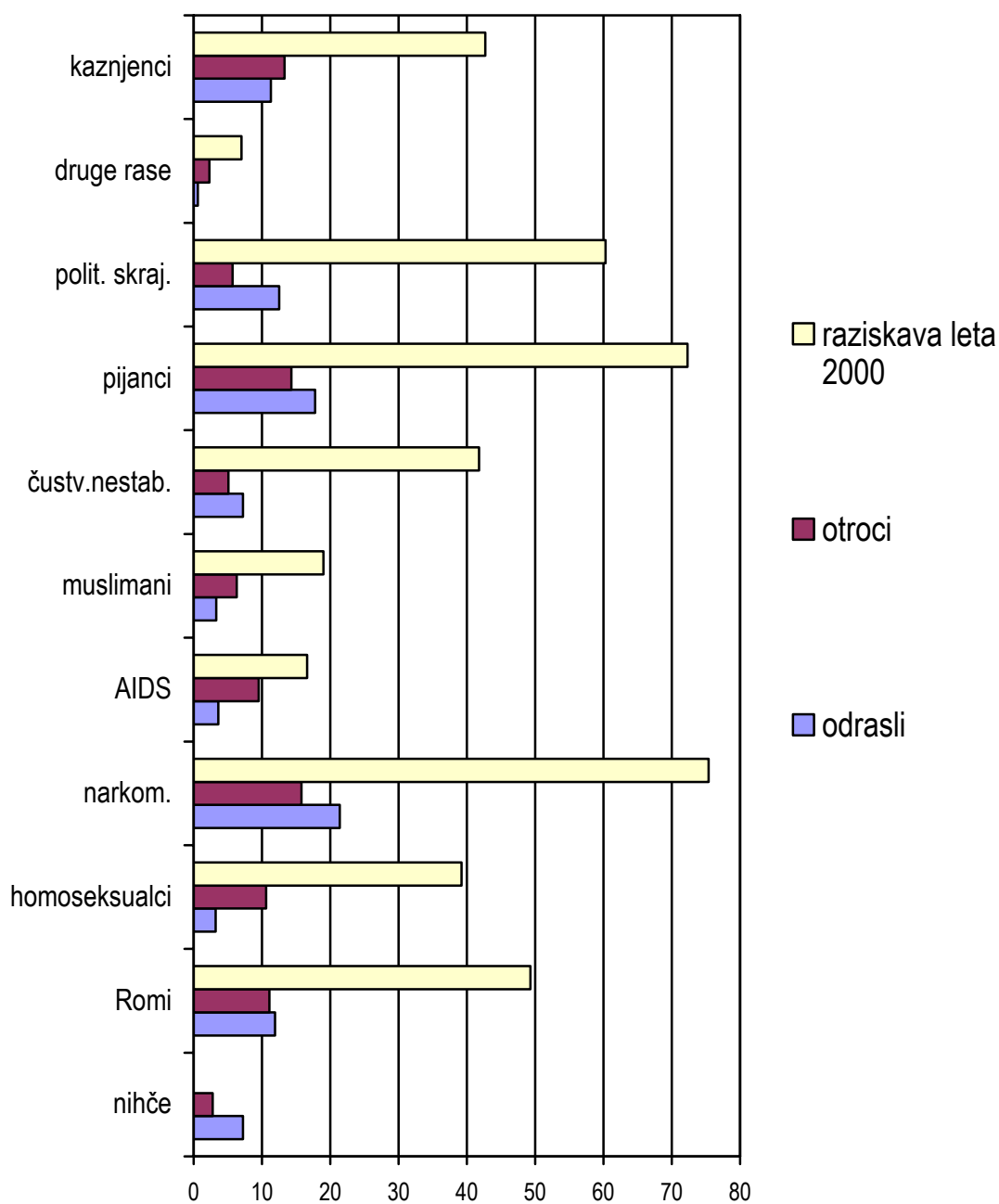

Graf 14: Primerjava odrasli danes in v devetdesetih o stikih, ki bi jih brez težav imeli s homoseksualci

Iz grafa je razvidno, da bi odrasli danes lahko brez težav imeli več službenih stikov kot nekoč (razlika je kar 18 %), osebne stike bi imeli v podobnem odstotku tako v devetdesetih letih kot danes. Za razliko od teh si skoraj nihče ne bi želel imeti intimnih stikov. Razlika med danes in dvajset let nazaj je le 0,1 %. Velika razlika pa je med tistimi, ki ne bi mogli imeli nobenih stikov. Takšnih je bilo v devetdesetih letih kar za 20 % več. Iz rezultatov je vidno, da je predsodkov do istospolno usmerjenih danes veliko manj kot pred dvajsetimi leti.

Zadnje vprašanje v anketnem vprašalniku smo postavili enako otrokom in odraslim. Zanimalo nas je, s katerimi od naštetih ljudi bi najtežje shajali oziroma jih ne bi hoteli imeti za sosede. Našteli smo: ljudi, ki so bili kaznovani, ljudi drugih ras, politične skrajneže, pijance, čustveno nestabilne ljudi, muslimane, ljudi z AIDS-om, narkomane, homoseksualce, Rome, dodali pa smo tudi možnost, da jih nihče od naštetih ne bi motil. To vprašanje smo namenoma postavili enako kot Vlado Miheljak v svoji raziskavi Slovenska

mladina na prehodu v tretje tisočletje (Miheljak, 2002), ki jo je izvedel na populaciji mladih leta 2000. Rezultate naše raziskave smo prikazali v grafu 15.

Graf 15: Primerjava med otroki, odraslimi (leta 2012) in raziskavo 2000: Koga si ne bi želeli imeti za soseda?

Rezultati nam pokažejo, da so najbolj strpni odrasli, saj je med njimi največ takšnih, ki jih nihče od naštetih ne bi motil. Z letom 2000 tega odgovora ne moremo primerjati, saj takrat ni bilo dane možnosti, da jih nihče od zgoraj

našteti ne bi motil, mi pa smo to možnost dodali sami. Tako leta 2000 kot danes, je največ takšnih, ki za soseda ne bi želeli imeti narkomanov ter pijancev. Najmanj bi vse, tako odrasle kot otroke in tudi mlade leta 2000, motili ljudje drugih ras in ljudje z AIDS-om. Zdaj so tako otroci kot odrasli zelo strpni do homoseksualcev, kar pa za leto 2000 ne bi mogli reči. Homoseksualcev ne bi hotelo imeti za sosede slabih 11 % otrok oziroma 6 % odraslih vprašanih leta 2012. 12 let prej pa jih ne bi hotelo imeti za sosede kar 39 % vprašanih mladih.

Razlika v odgovorih otrok, ki smo jih zajeli v vzorec letos in otrok pred dvanajstimi leti, je precejšnja, saj so otroci danes veliko strpnejši do homoseksualcev v primerjavi iz leta 2000. Razlika med njimi je skoraj 30 %. Potrdimo lahko hipotezo 9, ki pravi, da so odrasle osebe strpnejše do homoseksualcev kot otroci, enako nestrpni pa so oboji do narkomanov.

5 RAZPRAVA

Reprezentativni vzorec 124 učencev in 118 odraslih oseb je dokaj majhna populacija. Kljub temu pa podaja nekaj ugotovitev, na podlagi katerih je vidno njihovo mnenje.

Dejstvo je, da večina otrok in odraslih ve, kaj je Družinski zakonik. Ta podatek nas je izjemno pozitivno presenetil. Izkazalo se je, da se zanimajo za te stvari in bodo sedaj, ko bo referendum, bolj poučeni o tem.

H1: Menimo, da 60 % učencev ne ve, kaj je Družinski zakonik oziroma zanj še niso slišali. OVRŽENA.

To hipotezo lahko ovržemo s pomočjo grafa 10, ki pravi, da 15 % učencev ne ve, kaj je Družinski zakonik, medtem ko je 44 % otrok takih, ki vedo, kaj je to.

H2: Menimo, da je več kot 40 % učencev strpnih do homoseksualcev in jih sprejemajo kot del življenja. POTRJENA.

To hipotezo potrjuje tabela 5, ki prikazuje, kakšno mnenje imajo otroci o istospolno usmerjenih partnerjih. Ugotovili smo, da je več kot 40 % strpnih do homoseksualcev in jih sprejemajo kot del življenja. Strpnost otrok se vidi tudi s tem, ker jih skoraj polovica otrok ne obsoja.

H3: Predvidevamo, da je 50 % učencev proti posvojitvi otroka s strani istospolnih partnerjev pod določenimi pogoji. POTRJENA.

Hipotezo 3 potrjuje graf 12, ki sprašuje, ali se učenci strinjajo z zakonom, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Iz grafa 12 je razvidno, da je polovica učencev proti zakonu.

H4: Predvidevamo, da več kot polovica učencev meni, da bi otroka istospolnih partnerjev družba težje sprejela medse in ga izolirala iz družbe. POTRJENA.

Hipotezo 4 potrjuje tabela 6, v kateri smo spraševali po tem, ali učenci menijo, da bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli drugače sprejet. Ugotovili smo, da je skupaj kar 78 % otrok mnenja, da bi tega otroka družba težje sprejela medse. Otrok bi bil šele z leti sprejet v družbo.

H5: Menimo, da se tretjina otrok o homoseksualnosti več pogovarja doma, s starši in ostalo družino kot s prijatelji. O tem precej berejo in poslušajo tudi v medijih (tretjina vseh vprašanih). OVRŽENA.

Te hipoteze rezultati ankete ne potrjujejo. V tabeli 4 je razvidno, da se učenci o homoseksualnosti najmanj pogovarjajo doma. Rezultati so pokazali, da učenci največ govorijo o tem s sošolci.

H6: Menimo, da je več kot 50 % odraslih proti zakonu, ki dovoljuje posvojitvev otroka istospolnim partnerjem pod določenimi pogoji, ki so zapisani v Družinskem zakoniku. Pri tem predvidevamo, da so ženske strpnejše od moških. DELNO POTRJENA.

Ovreči moramo tisti del hipoteze, ki govori o tem, da je več kot 50 % odraslih proti zakonu, saj se je izkazalo da je proti zakonu 44 % vseh vprašanih, 43 % pa se jih s tem zakonom strinja. Lahko pa potrdimo, da so ženske nekoliko strpnejše od moških, kar prikazuje graf 7.

H7: Referenduma o Družinskem zakoniku se bo udeležilo manj kot polovica polnoletnih vprašanih oseb. POTRJENA.

Hipotezo potrjuje graf 8, kjer je prikazano, da se bo referenduma o Družinskem zakoniku udeležilo 38 % ljudi, medtem ko jih 22 % še ni razmišljalo o tem.

H8: Po mnenju vprašanih odraslih oseb, bo večina volivcev proti Družinskemu zakoniku, pri čemer izstopajo tisti, ki so bolj izobraženi (imajo končano višjo, visoko šolo, fakulteto oziroma magisterij), saj menimo, da so le-ti strpnejši od manj izobraženih. DELNO POTRJENA.

Rezultati ankete te hipoteze ne potrjujejo v celoti, saj se je izkazalo, da jih je le 30 % vseh vprašanih takšnih, ki so proti Družinskemu zakoniku. Hkrati pa smo dokazali, da obstaja (sicer majhna razlika) glede na končano izobrazbo anketiranih odraslih oseb. Ugotovili smo, da so bolj izobraženi anketiranci nekoliko bolj strpni (jih je manj proti Družinskemu zakoniku).

H9: Predvidevamo, da so odrasle osebe strpnejše do homoseksualcev kot otroci, enako strpni pa so oboji do narkomanov. POTRJENA.

To hipotezo potrjuje graf 15, kjer je vidno, da so odrasle osebe nekoliko strpnejše do homoseksualcev od otrok, oboji pa so enako strpni do narkomanov.

6 ZAKLJUČEK

Menimo, da je raziskovalna naloga v celoti izpolnila cilje, ki smo si jih zastavili.

Ocenjujemo, da je izvedba vprašalnika odlično uspela, saj so jo naši sovrstniki ter odrasli vzeli dokaj resno in odgovorno. Anketa je podala nekaj glavnih ugotovitev. Skoraj polovica otrok (49,2 %) se ne strinja z zakonikom, ki določa, da lahko istospolni partnerji pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Pri odraslih je mnenje nekoliko drugačno, saj jih je veliko več kot otrok, ki se strinjajo s tem zakonikom. Presenetila nas je ugotovitev, da skoraj 45 % otrok ve, kaj je Družinski zakonik, pri odraslih je takšnih kar dobrih 76 %. Zanimivo je tudi to, da ima kar slabih 45 % vprašanih otrok pozitivno mnenje o istospolnih partnerjih, saj jih ne obsojajo. Enako je pri odraslih, slabih 53 % ljudi je enakega mnenja.

V raziskovalno nalogo smo vključili povzetek zgodbe mame homoseksualnega otroka Matjaža. Pravi, da bodo otroci istospolnih partnerjev tudi po referendumu, le da se tega nihče ne zaveda. Dodala je še, da si ljudje danes predstavljajo homoseksualnost kot nekaj napačnega. Čez nekaj let bodo ljudje lažje sprejemali homoseksualnost.

Vključili smo tudi pogovor z Majo in Jernejo, ki živita z malim Venom. Povedali sta, da ju je najbolj skrbelo, kako se bo na to odzvala okolica. Dejali sta, da ti otroci nimajo nobenih težav z navezovanjem stikov. Številne ljudi zanima, ali se istospolne družine v Sloveniji spoznavajo, družijo in izmenjujejo izkušnje. Istospolne družine se lahko družijo na forumu Rozalija – Forum za LGBT starše in bodoče starše. Tako se lahko otroci družijo in starši izmenjujejo izkušnje.

Na osnovi teh dveh življenjskih zgodb lahko sklepamo, da je za istospolne družine v Sloveniji relativno dobro poskrbljeno. Na podlagi tega lahko razberemo, da je v Sloveniji precej istospolnih parov ter družin, le da se ti ne izpostavljajo javnosti.

Ugotovitve, ki jih je podala raziskovalna naloga, kažejo, da je potrebno še marsikaj narediti, da bo družba lažje sprejela drugačne. Osveščanje in s tem dvig splošne kulture pa je nekaj, kar načeloma ne stane nič, lahko pa ima zelo pozitivne posledice pri vključevanju le-teh v družbo in njihovem enakopravnem življenju v njej.

Menimo, da je naša raziskovalna naloga uporabna za lažje razumevanje položaja istospolnih partnerjev v družbi ter lažje sprejemanje drugačnih od nas. Raziskovalna naloga je lahko koristna za raziskavo čez nekaj let za primerjavo, če se je v tem času strpnost do drugačnih, predvsem homoseksualnih parov, kaj spremenila. Kot zanimivost bi vanjo lahko vključili tudi intervju s kakšno istospolno osebo ali družino.

Upamo, da smo z raziskovalno nalogo vsaj malo pripomogli k ozaveščanju ljudi, da sta drugačnost in nevsakdanjost nekaj, kar lahko življenje na tem svetu zgolj popestri in naredi lepšega, strpnejšega in ne škoduje večini oziroma nanjo ne vpliva negativno.

7 SEZNAM LITERATURE

1. Medved, K., *Kaj vem o družinskem zakoniku? in Istospolno starševstvo v slovenski družbi*, Grafično podjetje Schwarz, Ljubljana, 2010.
2. Mihelj, V. ur., *Mladina 2000, Slovenska mladina na prehodu v tretje tisočletje*. Aristej, Maribor, 2002.
3. Nastran Ule, M. ur., *Mladina v devetdesetih, Analiza stanja v Sloveniji*. Znanstveno in publicistično središče Ljubljana, Ljubljana, 1996.
4. Valenčič, R. ur., *Premislek o predlogih za pravno priznanje zvez med istospolnimi osebami, Cerkveni dokument, Nova serija 2*, Družina, d.o.o., Ljubljana, 2003.

Internetni viri:

1. <http://www.mddsz.gov.si/si/404/>
2. <http://www.rtvsllo.si/slovenija/drzavni-zbor-sprejel-druzinski-zakonik/259944>
3. <http://www.sodeluj.net/druzinski-zakonik/domov.html>
4. http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/%20zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C12565D400354E68C12576A800293458&db=kon_zak&mandat=VI&tip=doc
5. http://www.dzrs.si/wps/portal/Home/deloDZ/zakonodaja/izbranZakonAkt?uid=C%2012565D400354E68C12576A800293458&db=kon_zak&mandat=VI&tip=doc
6. <http://www.24kul.si/>
7. <http://24ur.com/novice/slovenija/homofoben-zakonodajalec.html>
8. <http://www.24kul.si/?id=979&fmod=0>
9. <http://www.24kul.si/?id=150&%20fmod=0>
10. <http://www.primorske.si/Priloge/7--Val/Maja-Lupsa--Ti-otroci-bodo-tu-tudi-po-referendumu.aspx#.TwPhbqUvU8> .facebook
11. http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/%201042500618

12. http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042500618,14.01.2012,21.26
13. http://www.dnevnik.si/tiskane_izdaje/dnevnik/1042500618
14. <http://www.primorske.si/Priloge/7--Val/Maja-Lupsa--Ti-otroci-bodo-tu-tudi--po-referendumu.aspx>

8 PRILOGE

VPRAŠALNIK ZA ODRASLE

Sva Naja in Eva, učenki 9. razreda na OŠ Vojnik. Delava raziskovalno nalogo na temo Družinski zakonik in položaj istospolnih partnerjev. Prosiva vas, da si vzamete 5 minut časa in skrbno rešite spodnji vprašalnik, ki je popolnoma anonimen.

1. Spol
 - a) ženski
 - b) moški

2. Starost
 - a) 18 – 25
 - b) 26 – 35
 - c) 36 – 45
 - d) 46 – 55
 - e) 56 in več

3. Ali nam lahko zaupate, katero šolo ste končali?
 - a) osnovna šola
 - b) triletna srednja šola
 - c) štiriletna tehniška šola
 - d) gimnazija
 - e) visoka / višja šola / fakulteta
 - f) končal/-a sem magisterij / doktorat

4. Ali veste, kaj je družinski zakonik?
 - a) da
 - b) ne
 - c) sem že slišal/-a zanj, ampak ne vem, kaj je to

5. Lani je bil sprejet zakon, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Ali se strinjate s tem zakonom?
 - a) da
 - b) ne
 - c) ne vem

6. V bližnji prihodnosti se nam obeta referendum o Družinskem zakoniku. Ali boste odšli na ta referendum?

- a) da
- b) ne
- c) ne vem, o tem še nisem razmišljal/-a

Če ste odgovorili na prejšnje vprašanje z »da«, prosimo, odgovorite na naslednje vprašanje, sicer preskočite na 8. vprašanje.

7. Referendum bi naj spraševal tudi, če ste za ukinitvev zakona o tem, da lahko istospolni pari pod določenimi pogoji posvojijo otroka. Kako bi se odločili?

- a) glasoval/-a bi ZA
- b) glasoval/-a bi PROTI
- c) nisem se še odločil/-a, kako bi glasoval/-a

8. Kaj menite o istospolno usmerjenih partnerjih? Možnih je več odgovorov.

- a) To je nekaj nenormalnega.
- b) S takšnim človekom se ne bi mogel družiti.
- c) Tak človek slabo vpliva na ostale.
- d) Jih ne razumem, a jih tudi ne obsojam.
- e) Jih podpiram in mislim, da je to naravno.
- f) O tem nisem razmišljal/a
- g) drugo: _____

9. Ali osebno poznate kakšnega homoseksualca (gej, lezbijka)?

- a) da, enega
- b) da, dva
- c) da, več kot dva
- d) nobenega

10. Če ste odgovorili na prejšnje vprašanje z »da«, povejte, v kakšnem odnosu ste s to osebo / osebami. Če jih

poznate več, je možnih je več odgovorov.

- a) sorodnik
- b) prijatelj
- c) znanec

- d) sošed
- e) sodelavec
- f) drugo: _____

11. Ali menite, da bi bil otrok homoseksualnega para, tudi homoseksualec?

- a) Da, ta otrok bo zagotovo homoseksualec.
- b) Da, možnost je velika.
- c) Ne, otrok zagotovo ne bo homoseksualec.
- d) Ne, možnost za to je majhna.
- e) Ne vem, o tem še nisem razmišljal/-a.

12. S homoseksualci bi brez težav imel/-a (lahko obkrožite več odgovorov):

- a) službene stike
- b) osebne stike
- c) intimne stike
- d) nobenih stikov

13. Našteli bomo različne skupine ljudi. Prosimo, povejte, katere od njih ne bi želeli imeti za sosede. Lahko obkrožite

več odgovorov.

- a) ljudje, ki so bili kaznovani
- b) ljudje drugih ras
- c) politični skrajneži
- d) pijanci
- e) čustveno nestabilni ljudje
- f) muslimani
- g) ljudje z AIDS-om
- h) narkomani
- i) homoseksualci
- j) Romi
- k) nihče od zgoraj naštetih me ne moti

Najlepša hvala za vaše odgovore in čas, ki ste si ga vzeli!

7. Če si odgovoril na prejšnje vprašanje z »da«, povej, v kakšnem odnosu si s to osebo / osebami. Če jih poznaš več, je možnih je več odgovorov.
- g) sorodnik
 - h) prijatelj
 - i) znanec
 - j) sosed
 - k) sošolec
 - l) drugo: _____
8. Kaj meniš, kako pride do homoseksualnosti neke osebe?
- a) To je prirojeno, s tem se rodiš.
 - b) Tega se naučiš od drugih.
 - c) To je bolezen.
 - d) Drugo: _____
9. Kakšno je tvoje mnenje o istospolno usmerjenih partnerjih? Možnih je več odgovorov.
- h) To je nekaj nenormalnega.
 - i) S takšnim človekom ne bi mogel shajati.
 - j) Tak človek slabo vpliva na ostale.
 - k) Jih ne razumem, a jih tudi ne obsojam.
 - l) Jih podpiram in mislim, da je to naravno.
 - m) O tem nisem razmišljal/-a.
10. Ali meniš, da bi bil otrok homoseksualnega para tudi homoseksualec?
- a) Da, ta otrok bo zagotovo homoseksualec.
 - b) Da, možnost je velika.
 - c) Ne, otrok zagotovo ne bo homoseksualec.
 - d) Ne, možnost za to je majhna.
 - e) Ne vem, o tem še nisem razmišljal/-a.
11. Ali meniš, da bi bil otrok homoseksualnih staršev v šoli drugače sprejet? Možnih je več odgovorov.
- a) Da, sošolci bi drugače gledali nanj/-o.
 - b) Imel bi težave za navezovanjem stikov.
 - c) Ta otrok ne bi imel nič prijateljev.
 - d) Učitelji bi ga obravnavali slabše.

- e) Učitelji bi ga obravnavali boljše.
- f) Sošolci bi ga že takoj sprejeli medse.
- g) Sošolci bi ga sčasoma (v nekaj letih) sprejeli medse.
- h) Sošolci bi bili ponosni nanj/-o.
- i) Učenci bi lažje sprejemali drugačnost.
- j) Ta otrok bi pozitivno vplival na vzdušje v šoli.
- k) O tem nisem razmišljal/-a.
- l) Drugo: _____

12. Našteli bomo različne skupine ljudi. Prosimo, povej, katere od njih ne bi želel/a imeti za sosede. Lahko obkrožiš več odgovorov.

- l) ljudje, ki so bili kaznovani
- m) ljudje drugih ras
- n) politični skrajneži
- o) pijanci
- p) čustveno nestabilni ljudje
- q) muslimani
- r) ljudje z AIDS-om
- s) narkomani
- t) homoseksualci
- u) Romi
- v) nihče od zgoraj naštetih me ne moti